

Täysistunto

Torstai 12.12.2019 klo 16.00—18.43

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.43.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.00—17.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.58—18.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Katri Kulmuni
ulkoministeri Pekka Haavisto
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hallituksen toiminnasta al-Holin kysymyksessä (Riikka Purra ps)

Suullinen kysymys SKT 71/2019 vp

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

Keskustelu

16.02 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen toiminta salamyhkäisessä operaatiossa koskien al-Holista Suomeen kuljetettavia ihmisiä muuttuu päivä päivältä. Dokumenttien perusteella selvää on, että Suomi on valmistellut ja aikatauluttanut lasten ja terroristijärjestö Isisiä ja ääri-islamia palvelemaan lähteneiden naisten kuljettamisen Suomeen. Pääministeri Marin on todennut asialla olevan hallituksen hiljainen hyväksyntä. Yksikään toinen EU-maa ei ole tuonut aikuisia isisläisiä maahan. Osa maista estää paluun, osa poistaa kaksoiskansalaisuuden, osa vangitsee alueella oleskelleet. Pääministeriä tuuraava ministeri Kulmuni: miten hallitus voi antaa hyväksyntänsä vapaaehtoisesti terrorismia tukemaan lähteneiden aikuisten maahantuonnille?

16.03 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Purralle hyvästä kysymyksestä. Edellinen,, Antti Rinteen hallitus on 31.10. käsitellyt tätä asiaa iltakoulunsa yhteydessä. Tässä yhteydessä olen ulkoministerinä esittänyt toimintaan linjauksen, miten tässä kysymyksessä toimitaan. Ulkoministeriössä on myös nimetty ministerin erityisedustaja, joka on sitten pystynyt liikkumaan tuolla alueella, käynyt eri maiden kanssa keskusteluja siitä, miten lapsen etu toteutuisi tässä tilanteessa, jossa joukko suomalaisia lapsia on vankileirinomaisissa olosuhteissa al-Holin leirillä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastatkaa kysymykseen!] Tätä kysymystä on käsitelty ulkoministeriössä virkavastuulla tämän toimintalinjauksen puitteissa. Virkamiehet ovat tietenkin tehneet myöskin sellaisia valmisteluja, jos nämä henkilöt tulisivat spontaanisti Suomeen tai jos tulisi tilanne, jossa voitaisiin näitä henkilöitä auttaa, näitä lapsia auttaa. [Ben Zyskiewicz: Kysymys oli aikuisista!]

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näiden henkilöiden kotiuttaminen muodostaa supon mukaan Suomelle merkittävän turvallisuusuhan. Supon mukaan he todennäköisesti jatkavat terroristista toimintaa, verkostoituvat keskenään ja integroituvat kotimaisiin jihadistisiin verkostoihin. Isisin uhreja, muun muassa jesidejä, al-Holin leirillä auttava lääkäri Nemam Ghafouri on sanonut, että hän ei ole nähnyt yhtään Isis-taistelijan vaimoa, joka katuisi kalifaattiin lähtöään. Ghafourin mielestä he ovat hirviöitä, eivät äitejä. He toivovat Isisin kalifaatin jatkuvan heidän lastensa kautta. Isis-naisten kotiuttaminen olisi jihadistien toiveiden täyttymys. Ministeri Haavisto: Eikö hallitus välitä supon riskiarviosta? Otatteko henkilökohtaisen vastuun, mikäli nämä ihmiset toteuttavat terroristisia toimia suomalaisia kohtaan?

16.05 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Purra. On hyvin tärkeää, että siinä kokonaisharkinnassa, jota tämän kysymyksen ja lasten auttamisen osalta tehdään, otetaan huomioon myöskin turvallisuusnäkökohdat.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Tänään on muun muassa näkynyt haastattelu, jossa myöskin tämän Syyrian kurdihallinnon edustaja käsittelee näitä turvallisuusnäkökohtia eri henkilöiden osalta ja nämä arviot otetaan huomioon. Suojelupoliisi ja poliisin arviot ovat erittäin tärkeä osa tätä kokonaisarviota, jota tässä työssä teemme, mutta katsomme kuitenkin, että myöskin lasten etuun liittyvät kysymykset ja lapsen oikeuksiin liittyvät kysymykset täytyy tässä täysipainoisesti ottaa huomioon. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Puhemies Matti Vanhanen: Koska olen saanut ennakkotiedon siitä, että myös kokoomuksen eduskuntaryhmän ja Liike Nyt -eduskuntaryhmän kysymykset koskevat samaa teemaa, otamme myös nämä kysymykset ja käymme yhteensä tästä teemasta noin 40—45 minuutin keskustelun.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen linjasta al-Holin kysymyksessä (Heikki Vestman kok)

Suullinen kysymys SKT 72/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

Keskustelu

16.06 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen toiminta al-Holin kysymyksessä on ollut pelkurimaista. Poliittista päätöstä ei ole tehty. Sen sijaan näyttää siltä, että ulkoministeri on sälyttänyt ratkaisun tekemisen virkamiesten virkavastuulla tehtäväksi. Ulkoministeri on virheellisesti väittänyt, että oikeuskanslerin ratkaisu muodostaisi oikeudellisen pohjan salasuunnitelmalle Isis-perheiden kuljettamiseksi Suomeen.

Kokoomus haluaa, että Suomi noudattaa pohjoismaista linjaa. Emme halua, että ainutkaan jihadististi, Isis-terrorijärjestön kalifaatin toimintaan osallistunut henkilö, tuodaan Suomeen. He ovat valintansa tehneet. Suojelupoliisin mukaan Isis-naisten tänne palatessa he todennäköisesti jatkavat terroristista toimintaansa. Sen sijaan lapsia on autettava.

Hallituksen toiminta horjuttaa suomalaisten luottamusta. Lausunnot ovat ristiriitaisia, eikä vastuuta ota kukaan. Vastuu on silti kannettava. Teillä, hyvä hallitus, on kaikki tiedustelutieto ja juridinen asiantuntemus käytössänne. Kysynkin pääministerin sijaiselta: Ministeri Kulmuni, mikä on hallituksen linja? Oletteko tuomassa jihadisteja Suomeen? Koska teette asiassa ratkaisun, joka olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten? [Välihuutoja]

16.08 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä edellä ulkoministeri kertoi, Antti Rinteen hallitus on käsitellyt tätä asiaa ilta-koulussaan ja sen toimintalinjan mukaisesti erityisedustaja on nimetty sinne selvittämään tilannetta ja virkavastuulla tekemään työtä siinä, kuinka nimenomaan lapsia voidaan auttaa. Hallitus ei ole muuta käsittelyä poliittisesti virallisissa elimissä tästä tehnyt, ja normaalin proseduurin [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] mukaan hallitus sitten tulee esimerkiksi vastaamaan ensi tiistaina välikysymykseen, joka tästä aiheesta on tehty.

16.08 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan muut Pohjoismaat ovat noudattaneet linjaa, jossa Isis-kalifaatin toimintaan osallistuneita henki-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

loitä ei tuoda takaisin. Muut Pohjoismaat ovat myöskin ryhtyneet toimenpiteisiin, joilla suljetaan sitä mahdollisuutta, että nämä jihadistit omin avuin yrittävät palata takaisin. Esimerkiksi Tanska on ryhtynyt lainsäädäntötoimiin, jotta kansalaisuus voidaan perua ulkomailla aseellisen terroristiryhmän tai vastaavan toimintaan osallistuvan kaksoiskansalaisen kohdalla. Mihin lainsäädäntötoimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt, jotta tällainen riski, joka muodostuu siitä, että nämä henkilöt omaehtoisesti palaavat, voidaan pienentää?

16.09 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajalle kysymyksestä. Hallitus todellakin tulee käymään läpi ne lainsäädännölliset kehittämistarpeet, joita tässä asiassa on. Teillähän, edellisellä hallituksella, on toki myös ollut mahdollisuus edistää näitä terrorismin torjunnan lainsäädäntöhankkeita, [Hälinää — Eduskunnasta: Kannattekö te vastuun? — Puhemies koputtaa] ja niitä myös tämä hallitus tulee käymään läpi. Tämä hallitus on pian hyväksymässä myös radikalisaation ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman — se on nuijan kopautusta vaille valmis — joka nimenomaan tekee eri viranomaisille erilaisia vastuita siitä, kuinka ennaltaehkäistään sitä, että ihmiset lähtevät tällaiseen toimintaan. Ja toisaalta täytyy miettiä yhdessä sitä, kuinka myös kyetään rankaisemaan, kun näyttöjä on — jos näyttöjä on — siitä, että on osallistuttu, on tehty terroristisia tekoja. Näitä lainsäädäntöhankkeita hallitus tulee käymään läpi.

2.3. Suullinen kysymys tehdyistä päätöksistä virkamiesten toiminnan ohjaamiseksi ja hallituksen toimintalinjasta al-Holin tapauksessa (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 73/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.10 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Yleisradion selvityksen mukaan yhä useampi julkishallinnon virkamies on joutunut niin sanotun maalittamisen kohteeksi. Vähälle huomiolle on jäänyt yksi taustatekijä, joka on tämän ilmiön taustalla. Kuten al-Holin tapaus osoittaa, virkamiehet joutuvat kohtuuttomiin tilanteisiin, kun poliittiset päätösten tekijät eivät uskalla tehdä selkeitä päätöksiä. [Oikealta: Juuri näin!] Epäselvät ja venyvät poliittiset päätökset luovat epävarmuutta sekä kansalaisille että ennen kaikkea virkamiehille. Nyt heidän virkavastuulleen siirretään asioita, jotka eivät sinne kuulu. Linjaton poliittinen johtaminen avaa portit kansalaisten tyytymättömyydelle, josta virkamiehet nyt eri puolilla hallintoa joutuvat kärsimään.

Millä kaikilla tavoin hallitus aikoo nyt parantaa toimintaansa ja sitä kautta varmistaa, että virkamiehet saisivat työrauhan sekä kansalaiset mahdollisuuden ymmärtää, miksi ja millaisia päätöksiä virkamiesten toiminnan ohjaamiseksi on tehty?

16.11 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Harkimolle kysymyksestä. Maalittaminen on todellakin yhteiskuntarauhaa heikentävä ilmiö. Nyt viime päivinä on käynyt ilmi, että jopa tässä salissa demokraattisesti valitut poliittiset toimijat ovat toiminnallaan levittäneet disinformaatiota meidän viranomai-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

sistamme, jotka toimivat virkavastuulla, jotka työskentelevät meidän suomalaisten turvallisuuden puolesta, tekevät töitä jokaisen suomalaisen eteen, joihin suomalaiset luottavat valtavan paljon. On erittäin huolestuttava kehitys, että poliittiset toimijat nakertavat luotamusta poliisiin, oikeuslaitokseen, Tulliin kuten tässä viimeisimmässä tapauksessa. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Maalittamiseen liittyen oikeusministeriössä on jo valmisteilla lainsäädäntöä, kuinka voidaan paremmin puuttua siihen, että esimerkiksi poliisit saisivat rauhassa tehdä työtään. Ylipäättään, kuten sanottu, kyseessä on ilmiö, joka heikentää myös sitä, että yhteiskunnalliseen keskusteluun voivat osallistua laajalti eri ihmiset. [Paavo Arhinmäki: Ei erityisen isänmaallista touhua ainakaan!]

16.12 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pääministeri Marin on sanonut, että ulkoministeri Haaviston toimintalinjalle on koko hallituksen hiljainen hyväksyntä. [Eduskunnasta: Oho!] Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan suunnitelmalla on kaikkien Suomen kansalaisten saaminen Suomeen, siis myös aikuisten jihadistien. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Kuitenkin keskustan edustajat ovat viime päivinä esittäneet hyvin jyrkkiä kantoja, joiden mukaan aikuisia ei haeta. Haluaisin siksi ministeri Kulmunilta selkeän vastauksen hyvin selkeään kysymykseen: mille toimintalinjalle te olette antanut hiljaisen hyväksyntänne, vai onko teiltä ylipäättään kysytty yhtään mitään? Te ette pääse karkuun sitä, että kyse on poliittisesta valinnasta. Muut Pohjoismaat ovat tehneet julkisen poliittisen päätöksen, että aikuisia jihadisteja ei auteta palaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministerin sijainen.

16.13 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edellisissä puheenvuoroissa tuli jo esille, hallitus on tosiaan käsitellyt toimintalinjaa iltakoulussa ulkoministerin esittelystä, ja hän on se ministeri, joka tämän asian johtamisesta, valmistelusta vastaa hallituksessa. Toimintalinja on ollut senkaltainen, että erityisedustaja on nimetty sinne selvittämään, kuinka pystyttäisiin auttamaan lapsia, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ne nimettiin aikaisemmin!] suomalaisia, sen takia, että he elävät tällä hetkellä erittäin epäinhimillisissä olosuhteissa. Totta kai koko tässä prosessissa ja yleisessä keskustelussa, mitä täälläkin käydään tänään, täytyy muistaa se, että tämä on erittäin tarkkaa punnintaa sisäisen turvallisuuden kanssa, lasten oikeuksien kanssa, ja hallitushan tulee myös kertomaan omassa välikysymyksessään vastaukset niihin kysymyksiin, joita oppositio on esittänyt.

16.14 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta ja inhimillisestikin valtavan tärkeä, ja sen takia on perin kummallista, että kun tämä on kuukausia jatkunut, niin hallituksella ei ole edelleenkään kantaa tässä asiassa. Miten tämä voi olla niin? Siellä istuu vasemmassa laidassa kaksi ministeriä, joilla on eri linja tässä asiassa, [Paavo Arhinmäen välihuuto — Eduskunnasta: Onko näin?] näin tärkeässä ja vakavassa kysymyksessä, jossa oikeudellisesti ja turvallisuustiedon ja tiedustelutiedon osalta vain valtiojohtolla on paras tieto ratkaista tämä asia — kuukausia jatkunut kiista. Toinen ministeri sanoi eilen, että lehdistä luetaan, se on ainoa

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tieto, ja toinen ministeri on kuukausia valmistellut tätä asiaa. Luuletteko, pääministerin sijainen, että tämä herättää luottamusta kansalaisissa?

16.16 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Häkkäselle kysymyksestä. Kuten aikaisemmin jo toistinkin, niin se toimintalinja, joka Antti Rinteen hallituksesta on seurannut myös tätä Marinin johtamaa hallitusta, on se, että ulkoministeri johtaa sitä valmistelua. Toimintalinjasta on päätetty sen suhteen, että sinne laitetaan erityisedustaja selvittämään, kuinka voidaan auttaa viranomaisreittejä pitkin ihmisiä. Ja kyllä meidän täytyy koko ajan tässä prosessissa, joka on erittäin monimutkainen ja vaikea, punnita kansallista ja sisäistä turvallisuutta ja niiden suomalaislasten tilaa ja olosuhteita, joissa he ovat, ja varmasti jatkamme tätä keskustelua tällä myös ensi viikolla ja hallitus esittää opposition välikysymykseen vastaukset. Tämä sama tilannehan itse asiassa on esimerkiksi kaikissa Pohjoismaissa, joten Suomi ei ole ollenkaan ainutlaatuisessa tilanteessa sen suhteen, mitä tuolla leirillä tällä hetkellä tapahtuu. [Oikealta: Missä on tehty päätöksiä?]

16.17 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tätä al-Holin keskustelua voidaan lähestyä vähintään kolmesta näkökulmasta, eli on näitä Isis-äitejä ja -lapsia koskeva näkökulma, sitten on ulkoministeriön henkilökuntaa koskeva asia ja sitten, mikä mielestäni on aika tärkeä myös, on tämä eduskunnan päätösvaltaa ja luottamusta katsova näkökulma — ja nyt kun meillä on ollut kokouksia kesäkuussa, lokakuussa ja joulukuussa tästä teemasta, niin näissä kokouksissa, arvoisa ulkoministeri, me emme ole kuitenkaan kuulleet kertaakaan, että tällainen operaatio on menossa tai edes suunnitteilla, koska päinvastainen viesti on tullut meille valiokunnassa. Ja kun tästä keskusteltiin 15.10. viimeksi, niin uutisten mukaan vain kaksi kolme päivää sen jälkeen olette käyneet sähköpostikeskustelun erityisavustajan kanssa päinvastaisista toimenpiteistä, arvoisa pääministerin sijainen, [Paavo Arhinmäen välihuuto] tai kun teillä oli iltakoulu 31.10., niin jo paljon ennen sitä tähän nimettiin virkamies hoitamaan tätä asiaa, joten tästä on päätetty jo ennen kuin te olette keskenänne keskustelleet. Siinä mielessä, kun viesti on koko ajan tämmöistä rikkiäinen puhelin -viestintää, [Puhemies koputtaa] olisiko kohtuullista, että tulisitte uutena hallituksena nytten välikysymyksen jälkeen kertomaan valiokuntaan, mistä oikein on kysymys, [Puhemies koputtaa] ja kuultaisiin vielä kerran teitä sekä näitä virkamiehiä, jotka haluavat tulla meille kuultaviksi?

16.18 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen parhaani mukaan koettanut informoida eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ylipäättään Syyrian tilanteesta ja Isis-järjestöä vastaan käydyistä sodasta, sen sodan tuloksista. Suomikin on tietysti tukenut tätä Isis-järjestön vastaista toimintaa ja tuemme edelleen. Olemme liittyneet muun muassa Isisin vastaiseen koalitioon, ja teemme kaikkemme, ettei Isis-järjestö leviäisi tältä Syyrian alueelta muualle. Olen tästä kaikesta eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoinut. Viimeksi kävimme siitä keskustelua, ja ymmärsin, että ulkoasiainvaliokunnalla ei sen keskustelun jälkeen ollut lisää tiedontarvetta, mutta mielelläni tulen myöskin kaikki yksityiskohdat avaamaan. Sellaisissa tilanteissa, missä toimitaan tällaisissa kaappaus- tai kidnappaustilanteeseen verrattavissa olosuhteissa — siitä on kysymys, on lapsia leirillä vankeudenomaisissa olosuhteissa — on myös joitakin asioita, jotka sitten

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

ovat erittäin luottamuksellisia, mutta totta kai mielelläni informoin kaikesta siitä, mikä mahdollista, myöskin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Olen aina käytettävissä.

16.19 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täältä eduskunnasta kysytään niistä aikuisista, jotka omaehtoisesti ovat menneet tämän barbaarisen terroristijärjestön tueksi. Sen sijaan hallitus vastaa lapsista. [Eduskunnasta: Oho!] Lapsia kaikki haluavat auttaa. Kokoomus lähtee siitä, että aikuisia ei auteta, mutta lapsia pyritään auttamaan. On erinomainen asia, että — näin ymmärsin — hallituskin on nyt etsimässä keinoja, joilla voitaisiin auttaa näitä lapsia pääsemään mahdollisesti Suomeen, mutta näitä aikuisia ei tänne tuotaisi.

Mutta varsinainen kysymys, ministeri Haavisto: miten te saatoitte ajatella, että tällaisessa kysymyksessä, joka on poliittisesti tulenarka, äärimmäisen sensitiivinen ja myös poliittisesti tärkeä, tämä kysymys ratkaistaan jonkun yksittäisen virkamiehen toimesta, ja te ja koko hallitus pelkurimaisesti [Puhemies koputtaa] piiloudutte hänen selkänsä taakse?

16.20 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Zyskowicz, kysymyksestä. Tämä on keskustelu, jota on hallituksen piirissä käyty kesästä asti: Mitkä olisivat ne toimet, joilla voitaisiin neuvotella tämän leiriä ylläpitävän kurdihallinnon kanssa siitä, mihin he ovat valmiita. Ovatko he valmiit näitä suomalaisia lapsia sieltä päästämään. Millä ehdoin ja näin poispäin. — Tähän ministerinä minun piti etsiä ratkaisu, että miten tässä asiassa voidaan toimia. Tässä on nimetty ministerin erityisedustaja. Hänelle on tehty toimintalinjaus. Se toimintalinjaus on käsitelty hallituksen ilta-koulun yhteydessä. Siihen ei ole ollut huomauttamista, ja tämän jälkeen tämä erityisedustaja on pystynyt käynnistämään oman työnsä. Hänen mandaattinsa, hänen työnsä, on ulkoministeriössä korkean virkamiesjohdon puolesta käyty läpi. Siinä ei ole mitään laitonta, eikä kukaan ole esittänyt moitetta sitä kohtaan, etteikö tämä toimintalinja olisi oikea. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mikä se toimintalinja on?]

16.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Isiksen terroristit ovat orjuuttaneet, raiskanneet, kiduttaneet ja murhanneet. Sen tulisi olla päivänselvää, että Isiksen terroristeiksi ryhtyneillä ei ole mitään pääsyä takaisin Suomeen. Terroristeja ei saa kuljettaa tänne kunniakansalaisina sen varjolla, että heillä on lapsia. Lapset eivät ole mikään tekosyy kuljettaa Suomeen terroristeja. Suomen tulisi pikemminkin varmistaa ja pyrkiä siihen, että terroristit saavat ansionsa mukaan Syyriassa, jonne he ovat itse omasta tahdostaan lähteneet tähän barbaariseen Isis-kulttiin.

Kysynkin siis: miten hallitus edistää sitä, että nämä Isis-terroristit, myös naispuoliset Isis-terroristit, saavat lailliset tuomionsa Syyriassa? [Eva Biaudet: Mikä on terroristin määritelmä?]

16.22 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä, edustaja Tavio, teidän kanssanne niistä raakuuksista, julmuuksista, joita Isis on tehnyt, ja samoin hallitus jakaa täysin tämän käsityksen, että henkilöiden, jotka ovat syyllistyneet rikoksiin, pitäisi saada tuomionsa ja pitäisi mieluiten saada tuomionsa sillä alueella, missä rikokset ovat tapahtuneet. Olemme vastanneet, kun meiltä on sitä kysytty, että Syyriassa tai Irakissa toimineet, mahdollisesti suomalaistaustaiset taistelijat, jotka nyt ovat vankilassa, heidät pitäisi tuomita sillä alueella. Olemme myös ilmaisseet sen tahtoti-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

lan, että mikäli syntyy tällainen kansainvälinen hybridituomioistuim, jossa on kansainvälistä osallistumista, mielellämme sitä tuemme, jotta siellä alueella kaikki rikoksen tehneet saataisiin tuomioiden piiriin. Ainoa raja, jonka olemme tähän ilmaisseet, on se, että kuolemanrangaistusta emme hyväksy, mutta haluamme, että nimenomaan siellä terroristit tuomitaan omien tekojensa mukaan, sillä alueella, missä rikokset ovat tapahtuneet.

16.23 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion johdolla, arvoisa hallitus, teillä on suojelupoliisien ja muiden asiantuntijoiden kautta paras tieto niin turvallisuushuhtien kuin myös yksittäisten henkilöiden osalta. Valta ja vastuu kokonaisarviointiin ja päätökseen on siis vain ja ainoastaan hallituksella. Vähintä, mitä kansalaiset tässä tilanteessa ansaitsevat ja odottavat, on avoimuus, poliittinen, selkeä linja ja vastuullisuus.

Kokoomus on peräänkuuluttanut, että Suomi yhtyisi linjaan, joka on myös muissa Pohjoismaissa. Suomalaiset orpolapset sekä pienet lapset huoltajan suostumuksella pitäisi saada pois leiriltä, turvaan. Pohjoismaat ovat pystyneet kotiuttamaan yksittäisiä orpolapsia. Ruotsi on kotiuttanut 7 orpolasta, Norja 5 orpolasta, Ranska 15, Saksa 3, Tanska yhden äidin suostumuksella ja toisen lapsen, joka oli orpolapsi.

Kysynkin: mitä hallitus on tehnyt, ja jos käy nyt selväksi, että ei ole tehnyt, niin mitä aikoo tehdä suomalaisten orpolasten [Puhemies koputtaa] kotiuttamiseksi ja saamiseksi pois leiriltä?

16.25 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys. On sellainen ero erilaisten orpolasten välillä, että jotkut ovat olleet tällaisissa, voisi sanoa lastensuojelulaitoksissa, joita sillä alueella on, ja jotkut ovat perheisiin sijoitettuna samanikäisten lasten kanssa. Omassa päätöksenteossamme olemme joutuneet otamaan myöskin sellaisen kokonaisarvion huomioon niiden osalta, jotka ovat samanikäisten lasten kanssa sijoitettuna perheisiin. Mutta orpolapset ovat olleet yksi meidän prioriteettimme niissä keskusteluissa, joita käymme tätä aluetta hallinnoivan kurdihallinnon kanssa.

2.4. Suullinen kysymys lapsen oikeuksien sopimuksen vaatimusten turvaamisesta al-Holin leirillä olevien lasten kohdalla (Emma Kari vihr)

Suullinen kysymys SKT 74/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kari.

Keskustelu

16.25 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Lapsi on aina ennen kaikkea lapsi. Lapsi ei ole koskaan syyllinen vanhempiensa tekoihin, ja lapsi on lapsi silloinkin, vaikka hänen vanhempansa olisivat tehneet jotain hirveää. Ihmisoikeussopimukset, kuten lapsen oikeuksien sopimus, ovat olemassa juuri niitä vaikeita hetkiä varten. Ne ovat olemassa siksi, että hankalimmassakin tilanteissa meillä olisi selvää, mitä tulee tehdä. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella — jokaisella lapsella — on oikeus elämään. Se on luo-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

vuttamaton oikeus, jota meidän tulee vaalia ja johon meidän tulee kaikessa toiminnassamme pyrkiä.

On ollut järkyttävää huomata, että jopa osa tässä salissa istuvista poliitikoista olisi valmis jättämään nämä lapset leirille, pahimmillaan kuolemaan. Kysynkin ulkoministeriltä: mitä Suomi on tehnyt al-Holin suomalaislasten auttamiseksi, jotta lapsen oikeuksien sopimuksen vaatimus turvataan ja että jokaisella lapsella olisi oikeus elämään?

16.26 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tässä jo monet asiat näistä hallituksen toimenpiteistä ovat keskustelussa tulleet esille, mutta kerron vielä sen, mikä oli ensimmäinen toimenpide kesällä, kun hallitus aloitti. Olimme erittäin huolissamme joidenkin lasten tilanteesta ruokahuollon osalta, terveydenhuollon osalta ja halusimme varmistaa, että sillä aikaa kun päätöksiä muissa asioissa voidaan valmistella, ei käy niin, että lapset jäävät vaille huoltoa ja vaille terveydenhoitoa, ja olemme tukeneet kansainvälisiä järjestöjä, myöskin Punaista Ristiä, joka on pystynyt siellä leirillä tai leirin läheisyydessä toimimaan näiden lasten parhaaksi. Olemme myöskin koko ajan omia tietokanaviamme pitkin pyrkineet seuraamaan lasten terveyteen liittyviä asioita, ja totta kai meillä on myöskin sellainen valmius, että jos tilanne jossakin kriisiytyy, pyritään toimimaan nopeasti. Kriisi oli hyvin lähellä silloin kun Turkki hyökkäsi Syyriaan ja oli mahdollista, että al-Holin vartiointi, huolto, lääkehuolto olisivat kokonaan romahtaneet. Olisi ollut mahdollista, että kaikki suomalaiset olisivat sieltä lähteneet liikkeelle.

16.28 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Al-Holin leirille päätyneet naiset ovat lähteneet vapaaehtoisesti mukaan tukemaan terroristista toimintaa. Muut Pohjoismaat noudattavat varmasti myöskin kansainvälisiä sopimuksia, muun muassa lasten oikeuksien sopimuksia, ja mikään näistä maista ei ole kuitenkaan halunnut lähteä kotiuttamaan terroristiseen toimintaan osallistuneita aikuisia, mutta Suomen hallitus on tällaista valmistellut. Kysymys kuuluu: Määräsiikö ulkoministeri virkamiehen toteuttamaan al-Holin leirillä olevien lasten ja myöskin heidän äitiensä kotiutuksen ja toteuttamaan tämän operaation virkamiehen omilla nimillä, ilman että siitä oli hallituksen poliittista päätöstä, niin sanotulla iltakoulun hiljaisella hyväksynnällä? Onko tämä koko hallituksen linja? Onko pääministerin sijainen, ministeri Kulmuni tietoinen siitä, että tämä ulkoministerin erityisedustajan nimeäminen on se niin sanottu hiljainen hyväksyntä, vai oletteko antaneet tosiasiaa [Puhemies koputtaa] hiljaisen hyväksynnän sen valmistelulle, että Suomeen tuodaan terrorismiin osallistuneita aikuisia ihmisiä?

16.29 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Essayahille kysymyksestä. Kuten on todettu, toimintalinjaa on tässä käyty läpi ja ulkoministeriö on sitä hallituksen puolelta valmistellut ja iltakoulussa esittänyt, ja toimintalinja on ollut siis se, että erityisedustaja sinne lähetetään ja hän selvittää virkakavastuulla, viranomaistoimin sitä, kuinka voidaan lapsia näissä epäinhimillisissä olosuhteissa auttaa. Poliittista päätöstä valtioneuvoston istunnossa tai vaikkapa tasavallan presidentin kanssa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa ei ole tehty, eikä ole olemassa senkaltaista poliittista linjausta valtioneuvoston toimesta, että kaikki ihmiset sieltä tuotaisiin pois.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

16.30 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansainvälinen yhteisö on saavuttanut merkittävän voiton Isis-kalifaatista, ei vähiten kurdien toiminnan ansiosista, jota mekin olemme olleet tukemassa. Tämän seurauksena nyt kurdien haltuun on jäänyt iso määrä vankeja, heidän joukossaan yli 10 000 naista ja lasta. Eikö kansainvälisen yhteisön pitäisi nyt kantaa vastuunsa loppuun saakka siten, että varmistetaan, että kaikki sotarikoksiin syyllistyneet saadaan kantamaan oikeudellista vastuuta teoistaan ja toisaalta, että vanhempiensa väärin valintojen vuoksi tällaisiin vankileiriolosuhteisiin, hätätilaan jääneet lapset saadaan sieltä poistetuksi? [Ilkka Kanerva: Mitä tekee EU?]

16.30 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Tuomioja, hyvästä kysymyksestä. Kurdihallinnolla on ollut erittäin rakentava suhde suhteessa kansainväliseen yhteisöön tässä tilanteessa. He ovat vaikeassa tilanteessa, jossa esimerkiksi Turkin hyökkäys Syyriaan tapahtui. He kuitenkin jatkoivat huolen pitämistä sillä tavalla tästä leirin lääke- ja ruokahuollosta ja vartioinnista, että tilanne ei muuttunut kaoottiseksi siellä olevien lasten suhteen. Tässä mielessä olemme pyrkineet tietysti kaikin tavoin tunnustamaan tämän kurdihallinnon tärkeän roolin.

Mutta on totta, että heille on jäänyt ikään kuin tällainen taakka, nämä al-Holin leirin sekä Irakin että Syyrian vangit että kansainväliset vangit tai sinne internoidut ihmiset. He käyvät neuvotteluja eri maiden kanssa siitä, miten näitä ihmisiä voitaisiin palauttaa. On maita, joihin oman maan kansalaiset on palautettu kokonaisuudessaan, ja sitten on erilaisia ratkaisuja, eri suuntiin meneviä, myöskin eurooppalaisten maiden osalta. Tässä neuvottelussa olemme mukana, ja myöskin olemme verranneet hyvin tarkasti omaa toimintaamme muiden eurooppalaisten maiden toimintaan, [Puhemies koputtaa] eikä tässä ole suuria eroja. [Ilkka Kanerva: Emme edusta valtavirtaa!]

16.32 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri Katri Kulmuni, koska te toistatte koko ajan samoja opetettuja repliikkejä vastauksissanne, kysyn teiltä nyt kysymyksiä, joihin voitte vastata hyvin yksinkertaisesti kyllä tai ei: Hyväksyttkö te Isis-naisten tuomisen Suomeen? Vastatkaa kyllä tai ei. Otatteko supon terrorismivaroitukset vakavasti? Kyllä vai ei?

Arvoisa puhemies! Arvoisa Katri Kulmuni: Kertokaa, kuka hallituksessa henkilökohtaisesti vastaa siitä, jos joku Isis-naisista tai heidän teini-ikäisistä jälkeläisistään tekee jotakin suomalaisille lapsille tai nuorille? [Paavo Arhinmäen välihuuto] Kertokaa nimi, jolla on vastuu. Laitatteko te edelle suomalaisten ihmisoikeudet vai terroristien ihmisoikeudet? [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kertokaa, kumman oikeudet menevät edelle, suomalaisten vai terroristien? Vastatkaa kysymykseen, kiitos.

16.33 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Antikaiselle kysymyksistä. Minun on pakko todeta teille, että te varmastikin tiedätte, että nämä ihmiset, jotka ovat siellä leireillä, ovat Suomen kansalaisia. Heillä on kaikki mahdollisuus ja oikeus tulla Suomen rajojen sisälle riippumatta siitä, mitä mieltä tämä sali asiasta on. Heillä on Suomen kansalaisena aina oikeus ja mahdollisuus tulla Suomeen.

Sitten tästä toimintalinjasta, jonka olen toistanut — hyvä, jos olette sen kuullut ja huomannut. Silloinhan varmasti on selkiytynyt, kuinka hallitus ulkoministerin johdolla [Antti Kurvisen välihuuto] tässä on toiminut. Poliittista päätöstä valtioneuvoston istunnossa tai

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan yhteiskokouksissa siitä, että kaikki suomalaiset tuotaisiin sieltä, ei ole poliittisesti olemassa. Tämä on erittäin vakava ja vaikea kysymys, poikkeuksellinen tilanne, jossa täytyy huomioida — kyllä — suojelupoliisin arviot siitä ja — kyllä — lasten oikeudet samalla lailla. [Eduskunnasta: Juuri näin! — Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja... Kenellä on puheenvuoro? — Edustaja Ovaska.

16.34 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Edustaja Ovaskalla. — Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta ja kiitän ennen kaikkea ulkoministeriä siitä, että hän on tällä viikolla tiedottanut ja ollut myös ryhmien käytettävissä. Tässä on ollut paljon epätietoisuutta ja paljon kysymyksiä avoinna, ja siksi onkin tärkeätä, että nyt näistä asioista keskustellaan kunnolla, ja ensi viikolla keskustellaan lisää. [Ben Zyskowicz: Juuri näin!]

Se on erittäin hyvä, että tässä asiassa ei myöskään hätäillä. Ulkoministeriö on toiminut rauhassa ja tutkinut, mikä se kansainvälinen tilanne siellä alueella on ja mikä se kriisi siellä alueella on, myöskin siitä syystä, kun täällä salissa pyydettiin nopeita ratkaisuja. En missään vaiheessa sallisi, että lähdetään nopeita ratkaisuja tekemään ja hätiköimään, koska tämä on turvallisuuskysymys ja tämä on kansainvälinen kysymys.

Ennen kaikkea on huolehdittava ensinnäkin siitä, että suomalaisten ja meidän, jotka täällä Suomessa olemme, turvallisuudesta huolehditaan, mutta myöskin huolehditaan lasten edusta. Siksi kysynkin: millä tavalla hallitus ja ulkoministeriö erityisesti huolehtivat siitä, että kun tässä näistä on jokainen tapaus erilainen, että ei puhuta massoista ja siitä, että [Puhemies koputtaa] mitään massoja siirrellään, vaan arvioidaan jokainen perhe ja lapsi erikseen?

16.35 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Ovaska, hyvästä kysymyksestä. Juuri tämä on ulkoministeriön virkamiesten rooli tässä tilanteessa. Verrattuna siihen, että vaikkapa hallituksen pöydälle tuotaisiin sitten yksittäisiin ihmisiin liittyvää informaatiota, ulkoministeriön virkakunta yhdessä näiden eri viranomaisten kanssa, joita täällä on mainittu — poliisi, suojelupoliisi, turvallisuusviranomaiset — pystyy tekemään tätä arviota yksilökohtaisesti ja saamaan sekä meidän omien viranomaistemme tiedot näistä henkilöistä että mahdolliset kurdiviranomaisten ja muiden alueen viranomaisten tiedot siltä alueelta. Meillä täytyy olla kaikki tämä tietopohja tehdesämme tätä yksilöllistä harkintaa eri perheiden tilanteen osalta. Ja näin virkamiehet ovat myös toimineet ja toimimassa pitämällä näitä kansainvälisiä yhteysverkostoja.

16.36 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä al-Holin tilannetta olen viime viikkoina seurannut mediasta, niin kyllähän se varsinainen sekasotku on. Hallituksen eri puolueet ovat erimielisiä, mutta myöskin mediassa on ollut tietoja, että virkamieslähteistä on tullut tieto, että myöskin ulkoministeriötä johdetaan varsin erikoisella tavalla. Siellä vallitsee pelon ilmapiiri.

Mutta varsinainen kysymykseni liittyy näihin orpolapsiin ja lapsiin. Se syy, minkä takia Pohjoismaat ovat valinneet sen linjan, että tuodaan orpolapsia, on se, että silloin ei jouduta käsittelemään tätä aikuisiin liittyvää problematiikkaa. Hallitus, jos te nyt aiotte tuoda myöskin lapsia, joilla on vielä elossa olevia vanhempia, niin mikä on silloin perheenyhdis-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tämispolitiikkaanne? Tuodaanko jatkossa myös heidän äitinsä sekä mahdollisesti taistelija-isänsä tänne Suomeen? Miten aiotte menetellä?

16.37 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ensin vastaan tähän — kiitos, edustaja Kauma kysymyksestä — ja mielelläni vastaan myöskin tähän ensimmäiseen osaan. Ulkoministeriössä tämä asia on vaikea, niin kuin se on kaikille suomalaisille vaikea. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei se oo mikään vaikea!] Ulkoministeriössä kuitenkin voi olla vain yksi toimintalinja, se on se toimintalinja, joka on käyty läpi siellä hallituksen iltakoulun yhteydessä. Olen tarjoutunut muuten tulemaan myöskin kokoomuksen ja perussuomalaisten eduskuntaryhmiin, jos tästä halutaan lisää detajitietoa, ja tämä tarjous on edelleen teille kumpaisellekin ja muille oppositior ryhmille myöskin voimassa [Jukka Gustafsson: Ei oo kelvannu, outoa!].

Sitten tähän kysymykseen näistä orpolapsista ja tavallisista lapsista. Kuten ministeri Kulmuni tässä toi esiin, nyt puhutaan suomalaisista henkilöistä niin lasten kuin aikuisten osalta. Sillä tavalla heillä on Suomen perustuslain turva: oikeus palata Suomeen, kun tämä paluu voi tapahtua. Tässä mielessä ollaan suomalaisten kanssa tekemisissä kaikin tavoin.

16.38 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Isis on hirveä ja raakalaismainen terrorijärjestö. On hienoa, että islamistinen kalifaatti onnistuttiin kukistamaan, ennen muuta kurdien toimesta. Jokainen terrorismiin syyllistynyt pitää tuomita, mieluiten siellä, missä terrori ja sotarikokset ovat tapahtuneet. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Mutta samaan aikaan Suomen pitää kaikessa toiminnassa noudattaa omia lakeja, perustuslakia ja kansainvälisiä sopimuksia. Lainsäädäntö lähtee siitä, että lasten etu on aina ensi sijalla. Lapset eivät ole valinneet vanhempiaan. Sisäministeri Mykkänen aikoinaan aloitti tämän selvityksen, kokoomuksen nykyinen ryhmänjohtaja, ja sen jälkeen sitä ovat jatkaneet Rinteen hallitus ja nyt Marinin hallitus. Ongelma on selvityksessä ollut koko ajan se, että vain lapsia ei ole pystytty tuomaan, vaan tähän on kytketty myös heidän vanhempansa, ja sen vuoksi ei edustaja Mykkäsen aikana kuin nytkään ole tehty poliittista päätöstä. [Puhemies: Kysymys!] Kysymykseni kuuluukin: voiko ylipäätensä tehdä sellaista poliittista päätöstä, ettei hallitus toimisi Suomen lain, perustuslain ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti? [Ben Zyskowitz: Koskeeko nämä sopimukset vain Suomea eikä muita Pohjoismaita?]

16.39 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt osaa ollenkaan ennustaa, minkälaisia poliittisia päätöksiä voi tehdä, mutta varmaan voisi tehdä sellaisen, että tuodaan kaikki, ja sitten voisi olla sellainen, että ei tuoda ketään, ja sitten voisi olla sellainen poliittinen päätös, että harkitaan, keitä tuodaan. Ja nyt tämä linja, että harkitaan, keitä tuodaan, näiden yksilöllisten tietojen pohjalta, on se linja, joka valtioneuvoston iltakoulun yhteydessä on käsitelty, joka on ministerin toimintalinjaus ja jota ministerin erityisedustaja noudattaa, eli on tämä yksilöllinen harkinta, jossa sekä lasten tilanne, hätä, että nämä turvallisuusnäkökohdat otetaan huomioon. Uskon, että tämä harkinta tehdään parhaiten virkavastuulla eikä ehkä poliitikkojen toimesta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän tästä aiheesta puheenvuorot vielä edustajille Rantanen, Adlercreutz ja Mykkänen.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

16.40 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täällä keskustelussa on tullut esiin, että hallituksen piirissä on jo kesästä lähtien — ei suinkaan vain ilta-koulusta vaan kesästä lähtien — tiedetty toimintalinja, ja siitä ei oikeastaan ota selvää, mikä se teidän toimintalinjanne on. Mutta nyt näköjään ministeri Haavisto kertoi, että har-kitaan, keitä tuodaan. Pitävätkö nämä tiedot nyt paikkansa? Tästä ei ota enää selvää edus-kunta, eivät valiokunnat eikä kansa, mitä te oikein aiotte tehdä, koska julkisuudessa lii-kuu tietoja, joiden mukaan tänne oltaisiin tuotu jo tällä viikolla kaikki halukkaat, [Hälinää — Puhemies koputtaa] mikä tarkoittaa myös sitä, että siellä olisi ollut aikuisia. Miten te aiotte varmistaa, että Suomi ei tuo tänne aktiivisesti terroristiseen toimintaan osallistuneita aikuisia henkilöitä? [Paavo Arhinmäki: Miten hallitus estää opposition valheet?]

16.41 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä toimintalinja on tässä nyt esitelty jo monella tavalla vastauksissa kysymyksiin, mutta tois-tan sen nyt vielä, että meillä on tehty toimintalinjaus, jossa tämä erityisedustaja valmiste-lee kaiken saatavissa olevan tiedon pohjalta keskusteluja kurdiviranomaisten kanssa siitä, keitä siltä alueelta voidaan tuoda nämä turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja ne tie-dot, joita meillä on ja joita heillä on, huomioon ottaen. [Sari Sarkomaa: Lapsia ja aikui-sia?— Oikealta: Myös aikuisia?] Tämä valmistelu on ollut käynnissä. Olen itse sanonut, että tämä valmistelu ei ole valmista, ja tänään näyttävät myöskin kurdiviranomaiset mai-ninneen lehdistölle, että keskustelut suomalaisten kanssa ovat kesken — tästä keskustelus-ta ei ole tullut valmista.

16.42 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On tietenkin niin, ihan kuin edustaja Vestman totesi, että tähän olisi pitänyt saada ratkaisu jo kauan sitten. Me olemme tienneet tämän vaikean tilanteen jo kohta vuoden, ja tilanne leirillä ei ole yhtään parantunut. Yhtä lailla, niin kuin edustaja Talvitie totesi, tässä on varmaan paras tieto hal-lituksella ja ulkoministeriöllä, ja olen vakuuttunut siitä, että päästään punnittuun lopputu-lokseen, hyvään ratkaisuun tässä hyvin vaikeassa asiassa, jossa pitää punnita erilaisia nä-kökulmia. Tietenkin se työ vaikeutuu toki, mikäli levitetään tietoisesti disinformaatiota tä-män ympärillä. Kysyisin ulkoministeriltä: Missä määrin on käyty keskusteluja Kurdistan-in viranomaisten kanssa? Mikä on heidän näkemyksensä al-Holin tulevaisuudesta: tulee-ko se pysymään siellä kauankin, vai onko pelko, että se yhtäkkiä purkautuu ja nämä kaikki siellä nyt olevat leviävät ympäristöön? Näin olisi toki voinut käydä jo Turkin hyökkäyksen seurauksena. Minkälaiset olisivat [Puhemies koputtaa] sellaisen tapauksen turvallisuusvai-kutukset siihen alueeseen?

16.43 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Kurdiviranomaisten osalta täytyy ensinnäkin sanoa: Niin kuin olen sanonut, he toimivat hyvin vastuullisesti, he ovat katsonneet, että he tekevät tällä palveluksen, että he hyvin järjestyneesti pyrkivät kohtele-maan sinne leirille tällä hetkellä internoituja syyrialaisia, irakilaisia ja muista maista tullei-ta perheitä ja lapsia. He haluavat tunnustuksen tästä työstä, että he ovat tätä asiaa tällä ta-valla hoitaneet, ja heidän kanssaan keskustelut ovat olleet eri yhteyksissä hyvin rakentavia.

Mikä on tämän leirin tulevaisuusperspektiivi? Siis puhutaan 70 000 ihmisen leiris-tä, ja sen ylläpito on erittäin kallista. He tarvitsevat siihen kansainvälistä apua. Sitä he ovat eri yhteyksissä pyytäneet, ja Suomikin on näissä lääkinnällisissä ja muissa asioissa heitä auttanut. Pitkällä aikavälillä totta kai he toivovat tämän leirin purkautuvan. Se, mikä itse-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

ni huolettaa, on se, että myöskin erilaisen lahjonnan, mahdollisen salakuljetuksen kautta se saattaa purkautua, ja silloin ihmiset saattavat lähteä uusille Isis-alueille, ja tämä on ehkä kaikkein vaarallisin skenaario, joka voi tapahtua.

16.44 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee edellisen vaalikauden aikaisiin päätöksiin, teimme kyllä kolme linjausta lähtökohdista silloisen hallituksen aikana: Ensinnäkin sen, että ei ole syytä auttaa aikuisia palaamaan. Toiseksi, on syytä etsiä keinoja, joilla lapset voidaan kotiuttaa, heitä auttaa. Ja kolmanneksi — mistä silloin olivat ministeriöt yhtä mieltä — että jos tehdään aktiivista hakemista ketä tahansa koskien, se vaatii valtioneuvoston yleisistunnon päätöksen. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Tämän jälkeen minulle on jäänyt käsitys ministeri Haaviston 2. joulukuuta pitämästä tiedotustilaisuudesta, että on ilmeisesti tulkittu oikeuskanslerin lokakuussa tekemää kannanottoa niin, että se antaisi suoran mandaatin toimia virkatoimin, siis ilman valtioneuvoston yleisistunnon päätöstä. Kun tästä on tullut toisiakin käsityksiä, ministeri Haavisto, niin onko tänään voimassa oleva totuus se, että te katsotte oikeuskanslerin kannanotolla voivanne [Puhemies koputtaa] toimia itse, vai vaatiiko se hallituksen linjauksen?

Hallituksen pääministerin sijainen Kulmuni, tässä on ollut eri tulkintoja nyt siitä, että te olette sanonut viimeksi eilen A-studiossa, [Puhemies koputtaa] että aikuisia ei pidä hakea. Jos teille tullaan esittämään, että tarvittaessa on otettava myös aikuisia, [Puhemies koputtaa] oletteko valmis sen mahdollisesti kuitenkin hyväksymään vaiko ette?

Puhemies Matti Vanhanen: Hallitus saa nyt vastata 1,5 minuuttia, kun aika menee näin pahasti ylitse.

16.46 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin tämä toimintalinjaus, johon tässä viitataan, on käsitelty hallituksen iltakoulun yhteydessä oikeuskanslerin läsnä ollessa. Siihen ei ollut kenelläkään mitään huomauttamista. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

16.46 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Mykkäselä kysymyksestä. Toimintalinjaa, jota tässä on käsitelty, on käsitelty todellakin Antti Rinteen hallituksen aikana siellä iltakoulussa. Se problematiikka liittyy siihen, kuinka voidaan vanhempia ja lapsia tarvittaessa erottaa, ja sitä on käsitelty myös oikeuskanslerin antamassa vastauksessa niihin kanteluihin, joita esimerkiksi valtioneuvoston jäsenistä on tehty. Se toimintalinjahan on ollut se, että viranomaisreittejä pitkin ensin selvitetään ja katsotaan, mitä voidaan tehdä ja kuinka voidaan auttaa, ja nimenomaan niin, että lasten oikeudet toteutuisivat. Mutta poliittista päätöstä valtioneuvoston yleisistunnossa siitä, [Puhemies koputtaa] että ketään ei haettaisi tai kaikki haettaisiin — etenkin tästä jälkimmäisestä — ei ole olemassa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Jäi vastaamatta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Tämä kysymys on loppuun käsitelty. Ainakin tältä erää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys rintamasotilastunnuksen myöntämisestä (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 75/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Sotamies Sakari Räsänen osallistui Syvärin ja Lapin taisteluihin muttei koskaan saanut rintamalisää, koska hänellä ei ollut rintamasotilastunnusta. Tämä veteraani, joka ei ole minulle sukua, totesi, että menkööt niille, jotka tarvitsevat. Rintamalisäähän maksetaan henkilölle, jolla on rintamasotilastunnus.

Oikeus hakea tunnuksia on päättynyt, ja meillä on keskuudessamme veteraaneja, jotka eivät aikanaan tiedostaneet tätä tunnuksen tärkeyttä, ja se jäi hakematta, tai hakeminen viivästyi. Nimittäin tunnuksia myöntävä toimikunta on lakkautettu, ja tunnusta ei ollut enää mahdollista saada, mikäli ei oltu haettu sitä ennen 31.12.1994.

Jos sotilaspassin ja kankortin tiedot täsmäävät, niin henkilölle edelleen voitaisiin, jos haluttaisiin, myöntää rintamapalvelustunnus. [Puhemies koputtaa] Kysyn, aikooko hallitus korjata tämän epäkohdan.

16.49 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kiitos edustaja Räsäselte kysymyksestä. Meillä todella on henkilöitä, jotka ovat olleet sodassa mutta joilla ei ole tätä rintamatunnusta, kuten edustaja Räsänen tässä puheenvuorossaan totesi. Nämä rintamatunnukset on aikanaan myöntänyt hakemuksesta Sotatieteen laitos, ja Sotatieteen laitos on selvittänyt virkansa puolesta linnoittajakortistonsa perusteella hakijan oikeuden tähän rintamatunnukseen.

Me olemme hallitusohjelmassa kirjanneet, että sotiemme veteraanien tuki ja palvelut turvataan, ja tämän kirjauksen perusteella voin edustaja Räsäselte tässä luvata, että me ministeriössä selvitämme tätä asiaa, [Timo Heinonen: Hyvä!] että onko paljon henkilöitä, jotka ovat vailla tätä tunnusta, ja voisimmeko tälle asialle korjauksen tässä tilanteessa tehdä.

16.50 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy todeta, että kiitän tästä vastauksesta, joka oli ensimmäinen hyvä vastaus tällä kyselytunnilla. [Eduskunnasta: Juuri näin! — Markku Eestilä: Se on ministeristä kiinni!]

Todellakin, eduskuntaryhmähän tekivät myös erinomaisen päätöksen tästä rintamalisän korotuksesta 50 eurosta 125 euroon, ja oli tarkoitus ja ajatus, että tämä korotus saataisiin mahdollisimman pian voimaan. Kun tässä nyt on tapahtunut näitä hallituksen vaihdoksia, niin kysyn: Milloin veteraanit alkavat saada tätä korkeampaa rintamalisää? Milloin voitte luvata sen heille? Ja millä aikataululla myös selvitätte tämän edellisen asian, jota kysyin, koska meillä on todellakin niitä veteraaneja keskuudessamme, joilla ei ole näitä tunnuksia?

16.51 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen lyhyt katkos ei vaikuta tähän päätettyyn korotukseen veteraanien osalta, vaan tämä 125 euron korotus tulee voimaan 1.4., kuten aikaisemmin on pää-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tetty. Tämähän johtuu näistä järjestelmistä, että tätä korotusta ei voitu vuoden alussa laittaa toimeen, mutta 1.4., kuten on päätetty.

Mitä tulee tähän selvitykseen, niin käynnistämme tämän selvityksen ministeriössä mahdollisimman pikaisesti ja tuomme sitten tiedoksi, miten se etenee.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys nuorten lukutaidosta (Jukka Gustafsson sd)

Suullinen kysymys SKT 76/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Gustafsson.

Keskustelu

16.51 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Vähän iloisempi asia kyselytunnille. Tuoreen kansainvälisen Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaiset lapset, nuoret ovat edelleen parhaimmista, mitä tulee lukutaitoon. [Arto Satosen välihuuto] Eli me olemme onnistuneet pitämään tasa-arvoisesta koulutuksesta aika hyvin kiinni, [Vasemmalta: Kiitos Marinin hallituksen! — Naurua] mutta kuitenkin tutkimus osoittaa ja vahvistaa sen osin jo tiedetyn tiedon, että osalla nuorista lukutaito heikkenee lujasti, ja tästä seuraa se, että osa nuorista ei kykene opiskelemaan, ei osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan, aktiiviseen kansalaisuuteen. [Puhemies: Kysymys!]

Minulla on oikein muotoiltu kysymys, kun tämä on hyvä: Suomi on lukutaidossa [Puhemies koputtaa] maailman kärkimaita. Se kuitenkin heikkenee osalla nuoria koko ajan. Mitä ajatuksia tämä herättää opetusministerissä? Mihin toimiin hallitus on ryhtynyt tämän asian korjaamiseksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Kun hallituspuolueen kysymys venyi näin pitkäksi, niin ministeri saa vastata lyhyemmin kuin minuutissa. [Naurua]

16.53 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Gustafsson toteaa, niin Pisa-tuloksissa oli sekä ilon että murheen aiheita. Ilon aiheita, kuten tässä todettiin, on se, että Suomi on edelleen koulutuksen huippumaa, myöskin lukutaidon osalta, mutta erityisenä huolena meillä on se, että oppilaiden eli lasten väliset erot kasvavat, ja se näkyy erityisesti lukutaidon kohdalla siinä, että tulosten heikkeneen arvioidaan olevan voimakkaasti kytköksissä siihen, että lukeminen ylipäättänsä, lukuharrastus, on vähentynyt ja myöskin kiinnostus lukemista kohtaan on vähentynyt, ja tässä tutkimuksessa peräti melkein kaksi kolmasosaa vastanneista pojista vastasi, että he lukevat vain, jos on pakko. [Puhemies koputtaa]

Toimenpiteitä toisin sanoen tarvitaan. Hallitus on jo ryhtynyt toimeen. Olemme muun muassa julkistaneet haettavaksi 4 miljoonan edestä avustuksia nimenomaan lukutaidon [Puhemies koputtaa] edistämiseen kohdentuviin hankkeisiin varhaiskasvatuksessa, alku- ja perusopetuksen ensimmäisillä luokilla. Eli tämä on voimakkaasti meidän agendalla.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys Suomen varautumisesta mahdollisiin neuvotteluihin EU:n ja Ison-Britannian välisestä uudesta kauppasopimuksesta (Joonas Könttä kesk)

Suullinen kysymys SKT 77/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Könttä.

Keskustelu

16.54 Joonas Könttä kesk: Herra puhemies! Iso-Britannia äänestää tänään parlamenttivaaleissa, jotka ratkaisevat maan tulevan suunnan myös EU-eron osalta. Ison-Britannian EU-eroproessin eri vaiheita on seurattu jo pitkään, myös Suomen EU-puheenjohtajakauden aikana. Mikäli Ison-Britannian EU-ero tapahtuu ensi vuoden tammikuun lopussa, alkavat välittömästi neuvottelut EU:n ja Ison-Britannian välisestä kauppasopimuksesta. Millä tavalla hallitus on varautunut neuvotteluihin uudesta kauppasopimuksesta, ja miten neuvotteluissa turvataan suomalaisyritysten viennin edellytysten jatkuminen Isoon-Britanniaan ja siten myös suomalaisten työpaikkojen säilyminen? Toivon, että ulkomaankauppa-ministeri voisi vastata tähän eittämättä tärkeään kysymykseen suomalaisten työpaikkojen puolesta mutta myös suomalaisen kauppapolitiikan puolesta.

16.55 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppa-ministeri Ville Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tosiaan Britanniassa on vaalipäivä, juhlapäivä. Suomi on varautunut kaikkiin skenaarioihin, ja kuten kuvasitte, sopimusneuvotteluista varmasti tulee haastavat. Suomen ja EU:n tavoite on yksiselitteisesti se, että pääsisimme sopimusselliseen eroon. Jos näin tapahtuu, niin kaikki jatkuu kuten nytkin suomalaisten yritysten kannalta tämän siirtymäajan. Suomi on hyvin varautunut, meidän yritykset, etenkin isommat yritykset, ovat hyvin valmistautuneet, mutta totta kai kannamme huolta pk-yrityksistä, ja tämän takia valtioneuvosto on lisännyt tiedottamista valtioneuvoston sivuilla ja käymme hyvinkin tiivistä dialogia. Tämä aikataulu tulee olemaan hyvin tiukka ensi vuonna, ja siitäkin syystä tähän siirtymäaikaan voidaan yhden kerran vielä hakea kaksi vuotta lisäaikaa, ja uskon, että realistisesti tämä onnistuu mutta tiukkaa tulee. Tämä on hyvin poikkeuksellinen prosessi, koska nyt lähdetään loitontamaan tiivistä [Puhemies koputtaa] kauppasuhdetta. Usein lähennetään, neuvotellaan uutta; nyt puretaan, nyt loitonnetaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys hallituksen toimista varhaiskasvatuksen opettajien saatavuuden taakamiseksi koko maassa (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 78/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Honkasalo.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Keskustelu

16.56 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä viikko on historiallinen, kun täysimittainen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus palautettiin. Laadukas varhaiskasvatus on tärkeä tekijä siinä, että voimme ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja helpottaa myöhempää oppimista. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen kasvattaminen onkin monen puolueen agendalla.

Yksi isoimmista asioista varhaiskasvatuksen laadun takaamisessa on koulutettu ja motivoitunut henkilöstö. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja opettajat ovat avainasemassa siinä, että saavutamme varhaiskasvatukselle antamamme tavoitteet.

Arvoisa ministeri, varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ongelmat ovat arkipäivää koko maassa. Mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus taataan jatkossa koko maassa?

16.57 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus on todella, joka puolella Suomea, iso haaste. Siihen varmasti vaikuttaa moni kysymys, niin vetovoima, alan palkkaus kuin työlöt, joista opetusministeri Andersson voi varmasti jatkaa lisää.

Meillä on täällä korkeakoulupuolella kolmenlaista erilaista toimenpidettä. Nyt varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen määrärahoja on jo lisätty 2018—2021 28 miljoonalla eurolla, jotta saadaan tuhat aloituspaikkaa lisää. Lisäksi katsotaan tutkintotavoitteiden myötä korkeakoulujen sopimusneuvotteluissa nyt tämän vuoden aikana, voidaanko millä tavalla lisätä myös sinne aloituspaikkoja. Toisena kokonaisuutena on katsoa, kuinka alalla voidaan urakehitystä tukea, ja tähän on varattu 20 miljoonan [Puhemies koputtaa] euron kokonaisuus, jota myös tähän monimuoto- ja täydennyskoulutukseen käytetään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen henkilökunnan saatavuuden turvaamisesta Helsingissä (Eva Biaudet r)

Suullinen kysymys SKT 79/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Biaudet.

Keskustelu

16.58 Eva Biaudet r: Ärade talman! Bristen på småbarnsfostran i Svenskfinland är verkligen akut. Helsingfors stad klarar inte av att erbjuda dagisplatser till mer än 50 familjer som ansökt om svenskspråkig dagisplats. Utrymmen finns, men bristen på svenskspråkig personal gör det omöjligt att ta emot flera svenskspråkiga grupper. Cirka hälften av barnen har anvisats till finsk småbarnsfostran. Rättigheten att få dagvård också på svenska är naturligtvis en grundrättighet.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Olemme tehneet nyt suuren teon palauttaessamme subjektiivisen päivähoito-oikeuden, mutta oikeuksien toteutuminen edellyttää myös, että löydetään ratkaisuja myöskin ruotsinkielisten lasten tarpeisiin. Ruotsinkielinen väestö Helsingissä kasvaa vuoteen 2030 — siis kymmenessä vuodessa — noin 38 000:teen, yli 2 000 henkilöllä, ja melkein puolet siitä on syntyvyyden kautta. Helsingin päiväkotien henkilökuntapula on kasvanut todella kriittisesti, ja tämä näkyy nyt ruotsinkielisellä puolella, kun puolet uusista lapsista ei saa omakielistä paikkaa. [Puhemies koputtaa] Miten voimme turvata lisäkoulutuksella näitten ruotsinkielisten varhaiskasvatusammattilaisten saannin?

17.00 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeakoulujen sopimusneuvottelujen yhtenä teemana on myös tämän asian miettiminen, mutta lisäksi meillä on tulossa korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelma, jossa mietitään myös tätä kysymystä, että kuinka ruotsinkielisten palvelut turvataan ja koulutuspaikat. Tämä tulee valmistumaan kahden vuoden päästä, eli tähän on syytä myös varata aikaa. Minä tiedän, että tarpeet ovat tällä hetkellä, ja siksi sopimusneuvotteluissa myös tätä asiaa tullaan pohtimaan vahvasti. Nämä sopimusneuvottelut päättyvät kesä—toukokuussa ensi vuoden aikana

Lisäksi me mietimme myös vetovoimaselvityksen kautta sitä, että millä tavalla myös ruotsinkieliset lastentarhanopettajakoulutukset vetävät, ja mietimme sitä, että se koulutus olisi silläkin tavalla jatkossa turvattu ala.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen vuosikertomus 2018

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 3/2019 vp

Kertomus K 13/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2019 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

17.01 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta käsittelee tässä mietinnössään hallituksen vuosikertomusta valitsemiensa aiheiden kautta. Valitut aiheet perustuvat eduskunnan voimassaolevien kannanottojen seurantaan. Mietinnössään valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kuusikohtaisen kannanoton. Näistä viisi pohjautuu vanhoihin kannanottoihin, jotka löytyvät mietinnön

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

kohdasta ”Poistettavat kannanotot”. Ne ovat osin vanhoja, vanhimmat vuodelta 2011, ja ne on päätösehdotuksessa päivitetty vastaamaan nykytilaa.

Harmaan talouden torjunta: Tarkastusvaliokunta nosti vuonna 2015 esille tarpeen viranomaisten yhteisestä tilannekuvasta. Päättäjien ja kansalaisten on nyt mahdollista saada ajantasainen käsitys harmaan talouden laajuudesta, torjunnasta ja ilmiöistä Harmaa talous & talousrikollisuus -verkkosivuilta. Kuusi ministeriötä ja 14 harmaan talouden torjuntatehtävissä toimivaa viranomaista tai organisaatiota toimittavat tietoja sivustolle.

Valiokunnan käsitys on, että viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on monin tavoin edistetty nykyisen toimenpideohjelman aikana. Muun muassa on säädetty tulorekisteri ja eri viranomaisille säädetty oikeudet saada tietoa ja luovuttaa tietoja esimerkiksi rahanpesua tai henkilöiden ja yritysten taloudellista toimintaa ja julkisten velvoitteiden hoitoa koskien. Tämä on parantanut viranomaisten välistä yhteistyötä, mahdollistanut aiempaa tehokkaamman harmaan talouden torjunnan ja ehkäissyt harmaan talouden pääsyä monille toimialoille. Valiokunta toteaa, että työ on kuitenkin vielä kesken ja että tietojenvaihtoa voidaan edelleen parantaa.

Tarkastusvaliokunta pitää kannatettavana viranomaisten välisten tietojenvaihdon lisäksi yleisöjulkisuuden lisäämistä velvoitteiden hoitamisesta ja tuo tässä kohtaa esiin yritystietojärjestelmän. Suurin uhkakuva harmaan talouden torjunnassa liittyy valiokunnan mielestä nopeasti etenevään digitalouteen, ja viranomaisten kykyyn havaita ja torjua sen mukanaan tuomia ongelmia. Nämä liittyvät muun muassa verkkokauppojen alustoihin ja kansainvälistymiseen, erilaisiin maksuvälineisiin, esimerkiksi mobiilimaksaminen ja virtuaalivaluutat, sekä järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Verohallinnon arvion mukaan erilaisten digitalouden ilmiöiden aiheuttama verovaje kasvaisi kymmenen vuoden kuluessa noin 450 miljoonaan euroon, mikäli tähän verovalvontaan ei saada avuksi kehittyneen analytiikan työkaluja.

Valiokunta on mietinnössään käynyt läpi eri viranomaisten toimintaedellytyksiä ja verrannut tilannetta vuoden takaiseen. Siinä ei ole tapahtunut muutosta parempaan, ja joiltakin osin tilanne on heikentynyt. Kaikille torjunnassa toimiville tahoille uusia haasteita tuovat kansainvälisyys, sähköinen kauppa ja digitalisaatio. Viranomaiset kaipaavat lisärahoitusta muun muassa viranomaisyhteistyön tehostamiseen, tietojenvaihdon teknisten rajapintaratkaisujen kehittämiseen ja analyysitoimintoihin. Valiokunta korostaa, että harmaan talouden torjunnan tuloksellisuuden kannalta tärkeintä on turvata kyseisten viranomaisten toimintaresurssit. Valvontateknologian lisäksi tarvitaan myös henkilöstöresursseja. Näin pystytään varmistamaan yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeiden verotulojen kertyminen.

Valiokunnan mielestä on edelleen tärkeää seurata torjuntakeinojen vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden mittaamista tulee jatkaa sen haastavuudesta huolimatta, luoda mittareita sekä kehittää tietojen keräämistä ja tilastointia.

Tarkastusvaliokunnan kannanotto kohdaksi 1: ”Valiokunta esittää, että eduskunta edellyttää, että hallitus raportoi hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämiseksi harmaan talouden torjunnassa.”

Seuraavaksi nuorten syrjäytymisestä: Tässä kohden valiokunta tarkasteli, miten sen aloitteesta syntyneen nuorten syrjäytymistä koskevan kannanoton toimeenpano on edennyt. Merkittävä ongelma on, ettei millään taholla ole kokonaisvastuuta nuorten hyvinvoinnista ja sen edistämisestä. Lasten, nuorten ja perheiden asioita hoidetaan segregoituneesti.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Valiokunnan mielestä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa ja tuessa tarvitaan kokonaisvaltaista koordinaatiota ja selkeä vastuunkantajataho. Ongelmia aiheutuu myös toimenpiteiden ja niiden rahoituksen lyhytjänteisyydestä. Hankeperusteinen ja lyhytaikainen rahoitus on huonosti soveltuva. Lisäksi hankerahoitus edellyttää aina uusien kehittämiskohteiden ideoimista, vaikka käytössä olisi jo vaikuttavaksi osoittautuneita toimintamalleja.

Painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisevään toimintaan: Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat toivat esiin, ettei lasten ja nuorten ongelmiin kyetä edelleenkaan tarttumaan varhaisessa vaiheessa. Avun viivästyessä ongelmat pääsevät pahenemaan ja kasautumaan. Nuoria ja heidän tarpeitaan ei ole huomioitu riittävästi lapsi- ja perhepalveluita uudistettaessa, vaan työ on suunnattu etenkin perheiden ja alakouluikäisten sekä sitä nuorempien tukeen. Tarkastusvaliokunta painottaa, että palveluja järjestettäessä on kiinnitettävä huomiota nuorten tarvitsemien palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen ja oikea-aikaisuuteen. Tarkastusvaliokunta on erittäin huolestunut siitä, että viimeisten 18 vuoden aikana kiireellisten sijoitusten määrä on viisinkertaistunut.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuus: Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden palvelujärjestelmä on pirstaleinen, sillä palvelut on hallinnollisesti sijoitettu terveydenhuollon, sivistystoimen sekä sosiaalihuollon alaisuuteen. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmia ei kyetä riittävästi hoitamaan perustasolla, mikä kuormittaa ja ruuhkauttaa erikoissairaanhoidtoa. Tarkastusvaliokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut saadaan toimiviksi perustasolla ja matalalla kynnyksellä. Vakavaa on, että kunnat sijoittavat lapsia sijaishuoltoon tarvittavien mielenterveyspalveluiden puuttuessa. Valiokunta ei pidä tätä hyväksyttävänä eikä valtion taloudenhoidon kannalta tarkoituksenmukaisena toimintana.

Tiedonkulku viranomaisten välillä: Tiedonkulussa viranomaisten välillä on edelleen puutteita. Salassapitosäännökset eivät kuitenkaan estä ammattilaisten välistä yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Tiedonkulun ongelmat johtuvat useammin puutteellisesta lainsäädännön tuntemuksesta kuin itse lainsäädännöstä. Tarkastusvaliokunta pitää tärkeänä, että viranomaisten osaamista tiedonkulun turvaamiseksi parannetaan koulutuksen ja ohjeistuksen avulla.

Nuorten osallisuus: Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi vahvasti esiin nuorten osallisuuden tärkeys sekä toisaalta nuorten siinä kokemat puutteet. Nuorten palvelukokemuksissa toistuvat usein mitätöimisen ja vähättelyn sekä syrjään jäämisen ja sivuutetuksi tulemisen kokemukset. Nuori tulee kohdata ja häntä tulee kohdella yksilönä. Tarkastusvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei tietoa nuorten palvelukokemuksista tai tyydyttämättömistä palvelutarpeista ole saatavilla. Tiedot palveluiden laadusta ovat vähäisiä.

Sitten rakennusten kosteus- ja homeongelmat: Toimenpiteet rakentamisen laadun parantamiseksi ja kosteus- ja homevaurioiden ennaltaehkäisemiseksi ja niistä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi eivät ole olleet valiokunnan mielestä riittäviä. Ongelmat nousevat jatkuvasti esiin sekä julkisissa rakennuksissa että uudisrakentamisessa. Myönteistä kehitystä on kuitenkin tapahtunut tarkastusvaliokunnan vuonna 2013 antaman mietinnön ja eduskunnan kannanottojen jälkeen.

Vuonna 2018 aloitettu laaja ja poikkihallinnollinen Terveet tilat 2028 -hanke on jatkossa tärkeä eduskunnan kannanottojen toteuttamisessa. Hankkeen kipupisteenä on kuitenkin resurssien vähäisyys suhteessa ongelman laajuuteen. Valiokunnan käsityksen mukaan hankkeelle on varattu liian vähän määrärahoja ja henkilöresursseja, jotta hanke lähtisi tuloksellisesti liikkeelle ja asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Asiantuntijakuulemisen

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

perusteella kunnat eivät selviä sisäilma-asioiden hallinnasta ilman taloudellisia kannustimia. Kunnat tarvitsevat myös laajalti opastusta sisäilmakysymyksissä. Terveet tilat -hankkeeseen on ehdotettu lisättäväksi useita kuntien toimintaedellytyksiä parantavia hankkeita. Näiden kustannusvaikutuksiksi on arvioitu 3,5—4,5 miljoonaa euroa vuodessa. Nykyinen määräraha hankkeelle on 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Tarkastusvaliokunta on pitänyt välttämättömänä, että alan osaamista ja koulutusta parannetaan, jotta alan asiantuntijoita oli riittävästi. Esimerkiksi ympäristöministeriössä ei ole ajoittain ollut yhtään sisäilmaongelmiin erikoistunutta asiantuntijaa, ja pätevän asiantuntijan löytämisessä on ollut vaikeuksia. Sisäilmaongelmien vähentämisessä olisi tärkeää lisätä monitieteellistä tutkimusta. Tällöin sisäilmakysymyksiä hallittaisiin kokonaisvaltaisemmin, vähennettäisiin nykyisin vallitsevaa tietojen ristiriitaisuutta ja vastakkainasettelua. Viestinnän tulisi perustua luotettavaan tutkimustietoon.

Tarkastusvaliokunnan kannanotto kohdaksi 4 kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus raportoi hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä Terveet tilat 2028 -hankkeen konkreettisista tuloksista ja arvioi hankkeen vaikuttavuutta.”

Sitten lopuksi vielä ulkoministeriön tietoturvasta: Tarkastusvaliokunta kiinnitti mietinnössään hallituksen vuosikertomuksesta vuodelta 2017 huomiota ulkoministeriön toimintaympäristön muutoksiin ja erityisesti tietoturvariskeihin. Käsitellessään vuoden 2018 vuosikertomusta tarkastusvaliokunta on pyrkinyt selvittämään, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty ulkoasiainhallinnon tietoturvan parantamiseksi.

Tarkastusvaliokunta pitää hyvänä, että ulkoministeriölle on osoitettu määrärahat tietoturvallisuuden kehittämiseen. Tarkastusvaliokunta kiinnittää edelleen huomiota tietoteknisen henkilöstön riittävyyteen, koko henkilöstön tietoisuuden ja osaamisen kehittämiseen sekä edustuston tilaratkaisuihin tietoturvan varmistamisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että tietoturvaa edistävän toimintakulttuurin kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ulkoministeriön koko organisaatiossa, kaikilla tasoilla.

Viimeinen ehdotus kannanottokohdaksi 5 kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa toimenpiteitä ulkoasiainhallinnon tietoturvajärjestelyjen parantamiseksi ja raportoi niistä hallituksen vuosikertomuksessa.”

Lopuksi haluan vielä kiittää valiokuntaa erinomaisen hyvistä yhteistyöstä ja osallistumisesta tämän mietinnön laadintaan. — Kiitos.

17.14 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos puheenjohtaja Outi Alanko-Kahiluodolle esittelystä. Se oli sen hengen mukainen, mikä valiokunnassa on, ja valiokunnassa meillä on semmoinen perinne, että siellä ei äänestellä yleensäkään, ja nämäkin asiat käsiteltiin hyvässä hengessä, ja sillä tavalla henki oli sellainen kuin puheenjohtaja tässä esiteli. Perusteellisessa esittelypuheenvuorossa käytiin asiat lävitse. Haluan kuitenkin muuttaman asian nostaa, ja ne koskevat nimenomaan tätä kohtaa Nuorten syrjäytyminen.

Valiokunta otti kantaa mietinnössään nuorten syrjäytymiseen, ja meillä on tiedossa, että Suomessa on yli 60 000 syrjäytynyttä nuorta. Se on niin merkittävä ongelma, että siltä ei kerta kaikkiaan voi ummistaa silmiä. Valiokunta toteaa, että hyvä yleissivistys ja koulutus ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että nuoret pääsevät työelämään ja ylipäättään elämään mukaan, mutta se ongelma on nyt siinä, että jopa kymmenesosalla peruskoulun päättävistä nuorista jää saamatta sellainen kirjoitus- ja lukutaito, joka mahdollistaa jatko-opinnot ja sitä kautta työelämään siirtymisen, ja me tiedämme myös, että syrjäytymisriski on viisinkertainen, jos ei ole perustason jälkeistä tutkintoa. No, nyt kun vedän tätä faktaa vähän yh-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

teen — ja sanon vielä sen, että joka vuosi noin 6 000 nuorta on päättämässä peruskoulua ilman kirjoitus- ja lukutaitoa ja ääripäät erkaantuvat — niin nyt kun hallitusohjelmassa sanotaan, että oppivelvollisuusikää ollaan korottamassa 18 vuoteen, niin tässä tilanteessa toivoisin, että aivan erityinen huomio kiinnitetään siinä nivelkohdassa niihin nuoriin, jotka eivät ole saaneet riittävää kirjoitus- ja lukutaitoa. Kun sitä oppivelvollisuutta lisätään, näistä nuorista pitää ottaa koppi, katsoa, missä ne ongelmat ovat, onko siellä taustalla rikkinäisyyttä, onko maahanmuuttotausta, onko rikkinäinen lapsuus muista syistä, oppimisvaikeuksia, mitä tahansa. Se kirjoitus- ja lukutaito täytyy saada tyydyttävälle tasolle, muuten jatkokoulutusmahdollisuuksia ei ole, ja sitä kautta syrjäytymisriski kasvaa.

Ja sitten toinen asia, mihin puheenjohtaja kiinnitti kanssa huomiota, on tämä hallinnon siiloutuminen. Meillä on hyvää tarkoittavia ministereitä, hyvää tarkoittava hallitusohjelma, hyvää tarkoittavia virkamiehiä, mutta ongelma on se, että nuorten asioista ei oteta sellaista kokonaiskoordinaatiota. Asioita käsitellään OKM:ssä, STM:ssä ja TEMissä, ja jos niissä epäonnistutaan, niin sitten seuraavat vaiheet ovat oikeusministeriö ja sisäministeriö, missä ollaan sitten aivan myöhässä. Eli tämmöistä kokonaisvaltaista koordinaatiota kaivattiin asiantuntijakuulemisissa. Se voi olla OKM:llä [Puhemies koputtaa] tai se voi olla valtioneuvoston kanslialla, mutta kokonaisvaltainen ote tarvitaan.

17.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta otti hallituksen vuosikertomuksessa käsitelläkseen neljä valiokunnan puheenjohtajan edellä käyttämässään puheenvuorossa mainitsemaa asiaa tarkempaan tarkasteluun, ja tässä puheenvuorossa käsittelen nyt vain yhtä eli harmaan talouden torjuntaa, sillä sillä on merkittävä rooli myös valtiontalouden kannalta.

Harmaan talouden selvitysyksikön viranomaisille tekemän kyselytutkimuksen mukaan harmaa talous on erittäin yleistä ja se on jopa yleistynyt. Toisaalta torjuntamahdollisuudetkin ovat samalla parantuneet, ja tähän ovat vaikuttaneet muun muassa tiedonsaantioikeuksien parantuminen ja viranomaisten välinen yhteistyö. Yhteistyö on mahdollistanut aiempaa tehokkaammin harmaan talouden torjunnan ja ehkäissyt harmaan talouden pääsyä monille toimialoille. Valiokunnassa totesimme kuitenkin, että tämä työ on vielä pahasti kesken ja että tietojenvaihtoa voidaan edelleen parantaa, ja sen takia valiokunta edellyttääkin, että hallitus raportoi hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämiseksi harmaan talouden torjunnassa.

Puhemies! Harmaan talouden torjunnassa digitalisoituva taloushallinto tulee asiantuntijoiden mukaan mahdollistamaan reaaliaikaisen taloustiedon hyödyntämisen, ja myös hallitusohjelmaan on kirjattu, että yritysten taloushallinnossa siirrytään kohti täydellistä automatisointia ottamalla käyttöön sähköinen kuitti ja lasku. Valiokunta pitää tärkeänä, että digitaalisia e-kuitteja tuottavat kassajärjestelmät voidaan ottaa käyttöön osana hallitusohjelmaan sisältyvää taloushallinnon uudistamista, ja käyttöalan tulee olla mahdollisimman laaja.

Uudet ilmiöt, kuten digimaailma, alustatalous, järjestäytynyt rikollisuus ja kansainvälistyminen, ovat suurimpia uhkakuvia harmaan talouden torjunnassa. Keskeinen kysymys onkin, miten nopeasti etenevässä digitaloudessa mahdollistuu viranomaisten kyky havaita ja torjua uusia ongelmia. Ongelmat liittyvät muun muassa verkkokauppojen alustoihin ja kansainvälistymisiin, erilaisiin maksuvälineisiin sekä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Verkkokaupan harmaalla taloudella, jolloin maksamatta jätetään lakisääteiset maksut tai

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

verot, on monenlaisia rajapintoja myös talousrikollisuuteen. Näitä ovat erilaiset maksuvälinepetokset, rahanpesu, identiteettivarkaudet, verorikosyhteydet, tullimaksujen kiertämiset sekä kirjanpito- ja väärennysrikokset. Verkkokaupan toimintaan voi liittyä myös korruptiota, pimeän työn välittämistä, salakuljetusta ja kuittikauppaa. Verkkokauppa saattaa toimia myös täysin verotuksen ja muiden lakisääteisten velvoitteiden ulkopuolella. Verohallinto on arvioinut erilaisten digitalouden ilmiöiden aiheuttamaa verovajetta ja tullut siihen johtopäätökseen, että digitalouden verovaje kasvaisi kymmenen vuoden kuluessa noin 450 miljoonaan euroon, mikäli Verohallinto ei pysty kehittämään digitalouden verovalvontaan sen edellyttämiä kehittyneen analytiikan työkaluja.

Arvoisa puhemies! Tehokas harmaan talouden torjunta vaatii resursseja, mutta valitettavasti resurssit ovat vähentyneet. Esimerkiksi Verohallinnon mukaan sen resurssit harmaan talouden torjunnassa ja muussa verotarkastuksessa ovat jatkuvasti laskeneet. Yritysveroysikössä työskentelevistä verotarkastajista noin 28 prosenttia työskentelee harmaan talouden torjunta -toiminnossa, jonka resurssit ovat vähentyneet vuoden 2018 alusta lukiin 14 henkilötyövuodella. Yritysveroysikön harmaan talouden torjunnan työjonossa on tällä hetkellä vuoden työt odottamassa tekijöitä. Poliisin avoinna olevien talousrikosten juttumäärä on puolestaan korkeampi kuin koskaan aikaisemmin. Vuonna 2018 niitä oli 2 508 ja syyskuussa 2019 jo 2 783. Pääkaupunkiseudun poliisilaitosten talousrikosyksiköiden rekrytointiongelmia yhdistettynä korkeisiin juttumääriin ja lisääntyneisiin yli 24 kuukautta vanhojen juttuihin ovat pahentaneet yksiköiden tilannetta.

Tämä on siinä mielessä kummallinen tilanne, kun huomioidaan, että talousrikostutkijoiden työ on tuottavaa toimintaa. Esimerkiksi poliisi on saanut rikoshyötyä pois seuraavasti: 14,7 miljoonaa euroa vuonna 2016; 15,7 miljoonaa euroa vuonna 2017; 27,4 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja vuonna 2019 syyskuun loppuun mennessä jo yli 20 miljoonaa euroa. Poliisi on myös kehittänyt rahakoiratoimintaa, jonka avulla on rahakoirat ovat löytäneet etsinnöillä käteistä rahaa noin 11 miljoonaa euroa. Nämä ovat minun mielestäni isoja rahasmia.

Myös Tullin resurssitilanne on huono. Tulli ei ole saanut vuoden 2015 jälkeen erillisiä määrärahoja harmaan talouden torjumiseksi. Tullista on vähennetty vuodesta 2006 vakinaista henkilöstöä 550. Tämän lisäksi 205 henkilöä on siirtynyt tehtäväsiirtojen yhteydessä muualle. Nykyinen rahoituskehys ei Tullin mukaan mahdollista tarvittavan uuden valvontatekniikan hankkimista, toiminnan uudistamista eikä nykytasoista harmaan talouden torjuntaa ja verovalvontaa. Vuonna 2018 Tullin tilastoimina paljastettuja veropetosrikoksia oli 1 294, ja vuosina 2012—2018 Tullin talousrikostorjunta tuotti 195 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Viranomaisten toimintaedellytyksissä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi ei näytä tapahtuneen viime vuoteen verrattuna muutosta parempaan suuntaan, ja joiltakin osin tilanne näyttää jopa heikentyneen. Onneksi hallitusohjelmaan on sisällytetty myöskin euromääräisiä lisäpanostuksia, ja niiden vaikutuksia ei tietysti tässä vaiheessa vielä pystytty arvioimaan. Resurssien leikkaaminen tarkoittaa viranomaisten resurssien sopeutustoimia ja valvonnan tason laskua. Tämä puolestaan vaikeuttaa koko harmaan talouden torjunnan viranomaisketjun toimintaa ja uskottavaa viranomaisyhteistyötä. Resurssipuutteiden takia määrällinen valvonnan taso voi laskea, kiinnijäämisriski ja valvonnan reaaliaikaisuus heiketä, piiloon jäävän harmaan talouden osuus nousta ja viranomaisten valvontaprosessit pidentyä. Perinnän ja rikoshyödyn takaisinsaantia koskevat tulokset voivat tippua nykyisestä kasvattaen verovelkojen ja samalla myöskin

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

kokonaisverovajeen määrää. Eli tähän asiaan kannattaisi kiinnittää lisääntyvää huomiota myöskin valtiontalouden näkökulmasta.

17.24 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lauloimme tänä aamuna valtiosalissa varapuhemies Eerolan johdolla ”kiitavi aika, vierähtävät vuodet, miespolvet vaipuvat unholaan”. Jotta näin ei kävisi liian nopeasti, nostan Sipilän hallituksen kaudelta muutamän asian, joilla on merkitystä tähän hetkeen ja tulevaan päätöksentekoon.

Kiitän Sipilän hallitusta NEET-nuorten määrän vähenemisestä. NEET-nuoret ovat 20—24-vuotiaita nuoria, jotka ovat pudonneet työn, koulutuksen ja tukitoimien ulkopuolelle. Heitä oli hallituskauden alussa 15 prosenttia, ja vuonna 2018 määrä oli laskenut 11,8 prosenttiin. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa 14 000:ta nuorta. Erityisesti nuorten miesten tilanne on parantunut vuodesta 2015, jolloin miehistä 16,6 prosenttia oli työn ja koulutuksen ulkopuolella. Vuoden 2018 lopussa luku oli pudonnut 11,7 prosenttiin.

Hallituskauden toimenpiteet ja vahva työllisyyskehitys ovat ehkäisseet osaltaan nuorten syrjäytymistä. Suuret kiitokset Juha Sipilän hallitukselle tästä teosta. Marinin hallituksen on hyvä jatkaa tästä eteenpäin.

Yksi tärkeä toimenpide oli Ohjaamo-toiminnan vakinaistaminen. Ohjaamot ovat kaikille alle 30-vuotiaille tarkoitettuja paikkoja, joissa saa maksuttomasti apua ja tukea monenlaisiin asioihin, niin opiskeluun, työllistymiseen, asumiseen, terveyteen kuin elämänhallintaan. Asiantuntijat tukevat nuorta samassa paikassa, samalta luukulta, tiiviissä yhteistyössä. Palveluprosessi nopeutuu ja sujuvoituu.

Viime vuoden lopulla Suomessa toimi 60 Ohjaamo, joissa työskenteli vähintään yhtenä päivänä viikossa 600 henkilöä. Tämä määrä nousi viime vuoden aikana sadalla henkilöllä. Palveluja käytettiin kasvokkain 140 000 kertaa, ja 70 000 asiointikertaa sisälsi myös tärkeää ryhmässä toimimista.

Arvoisa puhemies! Paljon on edelleen tehtävää, koska syrjäytyneitä nuoria on liikaa ja jokainen on liikaa. Oikeita asioita on tehty, mutta niitä tulee jatkaa hallitusohjelman puitteissa. Painopisteen tulee muuttua ennaltaehkäisevään suuntaan. Jotta onnistumme tässä, kokonaisvastuu nuorten hyvinvoinnista ja sen kehittamisestä tulee osoittaa yhdelle taholle, kuten valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto monipuolisessa esittelyssään jo sanoi.

Eri sektorit tulee saattaa yhteistyöhön ja toimimaan yhdessä. Toimenpiteiden tulee olla pitkäjänteisiä. Järjestöjen ja kuntien järjestämä nuoristyö on tällaista pitkäjänteistä työtä. Näitä hyväksi havaittuja toimintamalleja tulee vahvistaa. Hanketyyppisestä toiminnasta tulee päästä pysyvämpään toimintaan ja rahoitukseen. Eli siirrytään korjaavasta toiminnasta entistä enemmän ennaltaehkäisevään toimintaan. Tämä tulee ottaa huomioon, kun viemme sosiaali- ja terveystalvclujärjestelmämme uudistuksen viimein maaliin. Tällöin tulee levittää uudistuksen yhteydessä tähänkin liittyviä hyviä käytäntöjä, jalostaa niitä eteenpäin ja kokeilla niitä suunnitelmallisesti.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee tarttua lasten ja nuorten ongelmiin riittävän varhaisessa vaiheessa, ennen kuin ongelmat kasvavat liian suuriksi. Mielenterveyspalveluita tulee saada siirrettyä riittävässä määrin peruspalveluihin. Tarkastusvaliokunta painotti raportissaan, että meidän tulee kiinnittää huomiota niin nuorten palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen kuin oikea-aikaisuuteenkin.

On hienoa, että osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa jokaisen maakunnan alueella on kehitetty perhekeskuksia ja niiden toimintaa. Perhekeskukset vähentävät palvelujen hajanaisuutta ja parantavat palvelujen saatavuutta. Asiantuntijoiden mukaan nuorten

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tarpeet tulisi niissä ottaa aikaisempaa enemmän huomioon. Jos nuorella on heikentynyt toimintakyky, heikko lukutaito, heikot verkostot ja niukasti tietoa, hän ei löydä avun lähteille. Lasten ja nuorten palvelut tulee tuoda lasten arkiympäristöön, esimerkiksi koulujen yhteyteen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia, joilla vastataan käsittelyssä olevan vuosikertomuksen esiin nostamiin haasteisiin. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on kompleksinen, viheliäinen ongelma, johon kietoutuu monia erilaisia asioita. Siksi sitä pitää ratkaista monen ministeriön yhteistyönä, niin kuin edellä jo on puhuttu. Oppivelvollisuuden laajentamisella pyrimme ottamaan kopin kaikista nivelvaiheen nuorista. Rinnalle tarvitaan toki myös täsmätoimia, opiskelijahuollon tehostamista, perustaitoihin saatamista, perheiden tukemista ja koko koulupolun kehittämistä.

17.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on tarkastusvaliokunnan mietintö hallituksen vuosikertomukseen 2018. Tämä valiokunnan mietintö ottaa kantaa hyvin tärkeisiin ja hyviin asioihin. Tiedän, valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto, olette hyvin paljon nuorten asialla, ja on hienoa, että täällä kommentoidaan nuorten syrjäytymistä. Se on ikuinen asia meillä Suomessa, ja se on myös ikuinen ongelma. Millä tavalla voisimme toimia niin, että yksikään nuori ei syrjäytyisi? On aika murheellista lukea täältä mietinnöstä tällainen lause: ”Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, ettei kansallisella tasolla tiedetä tarkkaan, miksi nuoria ajautuu kasvavissa määrin lastensuojelun asiakkuuksiin ja mitkä kaikki tekijät tähän vaikuttavat.” Kunpa me löytäisimme sen viisasten kiven, että mitkä ovat ne syyt, että meillä yhä useampi nuori ajautuu lastensuojeluasiakkuuksiin emmekä me löydä vastauksia.

On erittäin tärkeää, niin kuin tässä mietinnössä sanotaan, että lapsille ja nuorille tulee olla helposti saatavilla palveluja heidän omassa arkiympäristössään eli ihan siellä lähellä, siellä omassa koulussa sen ajan jälkeen, kun koulutunti ja koulupäivä on päättynyt, eli ilta-aikoja ja niitä aikoja, kun koululaiset, opiskelijat voivat oikeasti mennä sinne eri vastaanotoille. Me puhumme myös resursseista. Tarvitsemme koulupsykologeja, kuraattoreita, kuulevia aikuisia. Perussuomalaiset ovat esittäneet muun muassa Espoossa psykiatrisia sairaanhoitajia, lähihoitajia sinne koulumaailmaan, päiväkotimaailmaan kuuleviksi korviksi, koska on tärkeää, että nuori juttelee toisille, ei välttämättä opettajalle vaan myös nuorille ja niille aikuisille kuuluville korville.

Arvoisa herra puhemies! Haluan nostaa muutaman asian myös esille tästä itse hallituksen kertomuksesta 2018. Mehän katsomme nyt niin kuin taaksepäin, menneisyyteen, ja juuri tuolla samalla ajankohdalla, syyskuussa, 27.9., on päivätty meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto, jonka annoimme tähän liittyen. Samalla kuulimme myös uutisen, mikä liittyi omaishoittoon ja kärkihankkeeseen. Eli hallituksen vuosikertomuksen mukaan ikäihmisten kotihoidon ja omaishoidon kärkihankkeen tavoitteena oli muun muassa se, että iäkkäille omaishoitajille olisi saatavissa nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoitut ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut. Oli ikävää, että tuossa syyskuussa saimme kuulla, että omaishoidolle luvutut rahat valuivat itse asiassa muualle monissa kunnissa. Eli niitä rahoja ei loppujen lopuksi siellä omaishoidossa näkynyt. THL:n kysely kun tehtiin, siinä paljastui, että rahat kohdentuivat huonosti. Puolet kunnista vastasi, että määrärahalla ei ollut vaikutusta tai sitä ei oltu ohjattu omaishoittoon. Se oli noin 300 miljoonaa euroa, minkä kunnat saivat 2016—2018 omaishoidon kehittämiseen. 23 kuntaa kertoi, että lisäraha meni omaishoittoon, ja 105 kuntaa kaiken kaikkiaan vastasi. Nämä juuri-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

kin siinä syyskuussa, samalla päivämäärällä. Asiasta uutisoi muun muassa Ilta-Sanomat, ja omaishoitaja sanoi siinä väsyneenä: ”20 vuotta olen ollut omaishoidossa mukana. Mikään asia ei ole ikinä mennyt maaliin. Ei mikään. Mikään ei muutu.” Tämäkin on kyllä lohdutonta kuulla, että omaishoitajat kokevat tilanteen olevan tällainen. Tulisiko korvamerkattu raha palauttaa, niin että kun sinne kuntaan annetaan rahaa vaikkapa omaishoitoon, se menisi oikeasti sinne kohteeseensa?

Toivottua kustannusten kasvun hillitsemistä on tietysti helppo saavuttaa, kun vaihtoehtoja ei ole muita tarjolla. Kustannuksista on haettu säästöä muun muassa omaishoidolla. Viime aikoina aiheen ympäriltä uutisoidut, hyvin murheelliset tragediatkin sen meille osoittavat, että välttämättä se ei aina ole onnistunutta. Kukaan ei kiellä, etteikö olisi kustannustehokasta, että 90-vuotias vanhus toimii puolisonsa omaishoitajana, mutta kuinka oikein se itse asiassa on? Puhutaan hieman siitä etiikasta. Voiko yhdeltäkään vanhukselta, edes siltä ulospäin pirteältä ja omatoimiselta, todella aidosti odottaa kykyä tasapainoiseen ja erittäin vaativaan ympärivuorokautiseen huolenpitoon? Tilannetta ei vuosikertomuksessa mainitulla asiakas- ja palveluohjauksella korjata vaan resursoimalla todellista, konkreettista apua iäkkäiden omaishoitajien arkeen kotona. Kyllä me kaikki varmasti olemme tässä samaa mieltä.

On harmillista, että kärkihankkeen tavoite yhdenvertaisuudesta ei tässä asiassa toteudu. Avun saanti riippuu pitkälti siitä, missä päin Suomea ja missä kunnassa omaishoito tapahtuu. Kuntien resurssit ovat erilaiset, ja tarvittavan avun saaminen yhdenvertaisesti on tällä hetkellä lähes mahdotonta. Vuosikertomuksessa mainitaan, että hankkeessa tehdyillä toimenpiteillä on saatu aikaan oikeansuuntaista kehitystä, mutta tavoitteen saavuttaminen kokonaisuudessaan on pidempi prosessi ja siihen vaikuttavat monet toimet. On hyvä, että tämä on mainittu siellä kertomuksessa, ja on tärkeää, että me kuulemme sen ja viemme siten asioita eteenpäin ehkä paremmalla tavalla. Mutta millä tavalla kärkihankkeessa mainittu yhdenvertaisuus ja parempi koordinointi otetaan tulevaisuudessa huomioon?

Syy, miksi puhun tästä hallituksen kertomuksesta liittyen tähän kärkihankkeeseen, on juuri se, että syyskuussa saimme kuulla, että omaishoitajat kokevat, että he eivät ole nähneet näitä rahoja liittyen omaishoidon kehittämiseen. Eli on tärkeää, että emme unohda heitä. Jos laitoshoidon sijaan kotona tapahtuvan hoidon painottamisella on tarkoitus myös tulevaisuudessa hillitä kustannusten kasvua, mitkä ovat ne omaishoitoon tehtävät panostukset ja toimet, joilla tämä mahdollistetaan ilman, että itsekin iäkkäät omaishoitajat uupuvat ja palavat loppuun tehdessään tätä erittäin merkittävää ja raskasta työtä? Se on työtä, joka on heidän viimeinen palveluksensa niin omaisille kuin myös yhteiskunnallekin. Me katsoimme taaksepäin 2018 kertomukseen, mutta pidetään huoli siitä, että tulevaisuudessa kertomukset olisivat sitä, että näillä tehdyillä toimilla on ollut vaikuttavuutta ja merkittävyyttä ja oikeasti me näemme ne omaishoitajat.

Tuossa edellisessä puheenvuorossa otettiin kantaa myös sote-uudistukseen. Tarkastusvaliokunnan mietintö ei nyt siihen ota kantaa, mutta on erittäin tärkeää, että me saamme myös vastauksia hallitukselta siitä, millä tavalla sote-uudistus tulee etenemään. Siinähan kävi niin viime kaudella, 8.3.2019 puhemiesneuvosto totesi, että Sipilän hallituksen eronpyynnön vuoksi eduskunnalla ei ollut edellytyksiä käsitellä maakunta- ja sote-uudistusta. Elikkä maaliskuussa 2019 ne olleet lakihankkeet raukesivat. Nyt olisikin tärkeää, että kuulemme, mitä on tulossa kuin myös liittyen nuoriin, nuorten syrjäytymiseen, terapiatakuuseen ja siihen, että millä tavalla turvaamme sen, että yksikään nuori meillä ei syrjäydy tulevaisuudessa. Kyllä me olemme sen velkaa nuorille.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Sitten täällä mietinnössä nostetaan vielä esille tämä yhteyshenkilön nimeäminen nuorelle. Se on erittäin tärkeää. Täällä on mainittu, että suurin syrjäytymisriski on maahanmuuttajanuorilla. Kyllä minä näkisin, että kaikilla nuorilla, jos he eivät tule kuulluksi tai nähdyksi, on syrjäytymisriski siellä koulussa, samoin koulukiusaamis- ja koulupudokkuusriski tavallaan. Täällä on nostettu lukutaito esille. Nämä ovat sellaisia syitä, mitkä vaikuttavat myös koulupärräämiseen. Itse kannan suurta huolta sähköisen maailman lisääntymisestä ja digikirjoista ja siitä, että kaikki tapahtuu sähköisesti, koska nuoret ovat olleet yhteydessä ja kertoneet, että he toivoisivat myös, että voisivat lukea tavallisia kirjoja, että kaikki ei olisi siellä tietokoneella. Nythän kaikki kokeet, ylioppilaskirjoitukset, [Puhemies koputtaa] kaikki tapahtuu siellä sähköisesti. Arvoisa puhemies! — Kiitoksia!

17.40 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos tarkastusvaliokunnalle sisäilmaongelmien painottamisesta omassa mietinnössään ja kannanotossaan.

THL:n kyselytutkimusten perusteella kodin sisäilmaan liitettyjä oireita on saanut viimeisen vuoden aikana yli 100 000 työkäistä. Sisäilma sairastuttaa ihmisiä niin kodeissa kuin julkisissa rakennuksissakin. Tarkastusvaliokunta laati rakennusten kosteus- ja homeongelmista laajan mietinnön vuonna 2013. Silloin arvioitiin esimerkiksi, että noin 62 000—94 000 peruskoululaista ja 12 000—18 000 lukiolaista altistuu päivittäin kosteus- ja homevaurioille. Tarkastusvaliokunnan vuonna 2002 julkaistun rakennusten kosteus- ja homeongelmia koskevan tutkimuksen mukaan merkittävien kosteus- ja homevaurioiden terveyshaittakustannukset ovat noin 450 miljoonan euron luokkaa vuodessa.

Suomen aiemmat hallitukset ovat 1990-luvulta lähtien toteuttaneet erilaisia sisäilmaongelmiin liittyviä hankkeita ja ohjelmia. Sisäilmasta sairastuneet ovat pahassa pulassa, sillä konkreettiset poliittiset toimet etenevät välillä tuskastuttavan hitaasti. Päätösten tulee perustua tutkittuun tietoon ja huolella tehtyihin suunnitelmiin, mutta ongelmia ei pidä lakaisa maton alle. Sisäilmaongelmista kärsivien ihmisten hätä on todellista, ja apua on pystytävä tarjoamaan. Perustuslain mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Nyt tilanne on se, että monet sairastuneet eivät saa tarvitsemaansa apua terveydenhuollosta, vaan kokevat itsensä väliinputoajiksi ja kaltoinkohdelluiksi. Edelleen on terveydenhuollon ammattilaisia, jotka vähättelevät sisäilmasta sairastuneen ongelmia. Emme tiedä tarpeeksi tarkasti, miksi ja miten home- ja kosteusvauriot sairastuttavat ihmisiä. Siksi monitieteelliseen tutkimukseen on panostettava aiempaa enemmän.

Arvoisa puhemies! Hallituksen keino ratkoa näitä ongelmia on jo edellisen hallituksen käynnistämä kymmenvuotinen Terveet tilat 2028 -hanke. Hanke on tärkeä, mutta sen kunnianhimon tasoa on nostettava, kuten hallitusohjelmaan kirjattiin. Tarkastusvaliokunta edellyttää, että hallitus raportoi jatkossa hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä Terveet tilat 2028 -hankkeen konkreettisista tuloksista ja arvioi hankkeen vaikuttavuutta. Tämä korostaa osaltaan hankkeen merkitystä ja kiitos tästä valiokunnalle.

Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, tarkastusvaliokunta katsoo, että Terveet tilat -hankkeelle on varattu liian vähän määrärahoja ja henkilöresursseja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Hankkeelle on varattu rahaa 1,5 miljoonaa euroa vuodessa, ja rahan riittävyttä onkin tarpeen seurata ja tarvittaessa varauduttava lisärahoitukseen.

Edelleen tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja totesi, että kunnat tarvitsisivat myös lisätukea sisäilmaongelmien ratkomisessa. Kuntaliitto on arvioinut, että lisärahoituksen tarve olisi 3,5 — 4,5 miljoonaa euroa vuodessa. Me kuntapoliitikot, jos jotkut, tiedämme, kuin-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

ka suuri paine kunnilla on korjata sisäilmaongelmaisia kouluja, päiväkoteja ja terveyskeskuksia. Yksin Espoo satsaa kouluihin ja päiväkoteihin kymmenen vuoden aikana liki miljardi euroa, josta suuri osa kuuluu sisäilmaongelmaisten kohteiden korjaamiseen ja korvaamiseen uusilla terveillä rakennuksella.

Myös valtion on kannettava vastuunsa terveellisistä ja turvallisista työskentelytiloista. Esimerkiksi osassa poliisin ja Rajavartiolaitoksen valtion Senaatti-kiinteistöjen toimitiloissa on vakavia sisäilmaongelmia. 20 prosenttia poliisin henkilöstöstä on työskennellyt sisäilmakohteiksi luokitelluissa toimitiloissa, joita on yhteensä 11. Rajavartiolaitoksen toimitiloista sisäilmakohteita on 22, joista puolissa henkilöstöä on jouduttu siirtämään. Toimintamenot eivät mahdollista edes akuutteja peruskorjauksia. Sisäilmaongelmien korjaamisen lykkääminen käy julkishallinnolle kalliiksi. Halvimmalla päästään, kun rakentamisen laatua ja valvontaa parannetaan sekä sen vastuita tarkennetaan ja ongelmiin tartutaan viipymättä.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan sisäilmaongelmista, ei voida sivuuttaa kysymystä rakentamisen laadusta. Hallitusohjelman mukaan rakentamisen laatua ja valvontaa parannetaan sekä selkiytetään vastuita erityisesti käynnissä olevan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Lakiin onkin saatava selkeät pykälät siitä, kenelle vastuu rakennusvirheistä ja niiden korjaamisesta kuuluu. Myös energiatehokkaamman rakentamisen ratkaisuja kehitettäessä on huomioitava niiden vaikutukset sisäilmaan.

Lopuksi nostan esiin vielä hallitusohjelman tärkeät kirjaukset sisäilmaongelmista sairastuneiden auttamiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti tullaan selvittämään, millaista apua ja tukea homeloukkuun jääneet tarvitsevat. Muun muassa, miten valtio voisi tukea rakennusten sisäilmaongelmien korjaamista ja puhtaiden asuntojen rakentamista sisäilmasta sairastuneille. Lisäksi selvitetään, onko tarvetta vahvistaa sisäilmaongelmaisen talonostajan oikeusturvaa velvoittavalla lainsäädännöllä sekä yksityisten omistamien asuinrakennusten korjausavustusten tarpeellisuutta ja reunaehtoja. Tällainen avustushan aikanaan oli, mutta se on poistettu. Tätä kokonaisuutta viedään eteenpäin valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan kautta erillisellä VN TEAS -hankkeella, joka on nimeltään Sisäilmaongelmista kärsivien auttaminen ja tukeminen. Selvitysten on määrä valmistua toukokuuhun 2021 mennessä.

Onkin tärkeää, että löydämme tällä hallituskaudella kestävät ratkaisut niin rakentamisen laadun parantamiseen kuin sisäilmaongelmista kärsivien ihmisten auttamiseen. Tähän tarvitaan laajaa eri tahojen välistä kumppanuutta ja yhteistyötä, ja on tärkeätä, että tarkastusvaliokunta osaltaan seuraa tämän työn etenemistä.

17.47 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Valiokunnan kannanottoehdotukset pääosin keskittyvät rakennusten kosteus- ja homeongelmiin. Niissä todetaan, että rakentamisen ja rakennusten käytön laatua on selkeästi parannettava ja valvontaa ja vastuuta selkeytettävä. Katsotaan myös, että on selvitettävä, minkälaista apua ja tukea homeloukkuun jääneet tarvitsevat. Sitten edellytetään, että hallitus reagoi ja raportoi vuosikertomustensa yhteydessä Terveet tilat 2028 -hankkeen konkreettisista tuloksista ja hankkeen vaikuttavuudesta.

Tämä pääministeri Juha Sipilän hallituksen vuonna 2018 käynnistämä laaja ja poikkihallinnollinen Terveet tilat 2028 -hanke on tärkeä, ja tuon kymmenvuotisen hankkeen pää tavoitteena on julkisten rakennusten tervehtyttäminen. Sisäilmaongelmathan näyttävät syystä tai toisesta aika lailla keskittyvän juuri julkisiin rakennuksiin. Kaikkien sisäilmasta

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

oireilevien hoitoa ja kuntoutusta edellytetään tehostettavan. Valiokunta pitää välttämättömänä, että sisäilmakysymysten osaamista ja koulutusta, muun muassa rakennusfysiikan osaamista ja koulutusta, parannetaan, jotta alan asiantuntijoita olisi riittävästi. Puute alan asiantuntijoista näkyy valiokunnan mukaan esimerkiksi ympäristöministeriössä, jossa ei ajoittain ole ollut yhtään sisäilmaongelmiin erikoistunutta asiantuntijaa ja pätevien asiantuntijoiden löytämisessä on ollut suuria vaikeuksia.

Tässä yhteydessä on varmaan paikallaan todeta, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta tänään valmistuneessa budjettimietinnössään lisäsi opetus- ja kulttuuriministeriön momentille 300 000 euroa Turun yliopiston TROSSI-sisäilmayksikön toimintaan ja sisäilmasairauksiin liittyvään tutkimushankkeeseen. Summa on pienehkö, mutta tämä TROSSI-sisäilmayksikkö on sinänsä merkittävä. Sitä johdetaan Turun yliopistosta, mutta se on valtakunnallinen hanke, ja siinä mielessä oli tärkeää, että se tässä vaiheessa otettiin huomioon myöskin budjetissa.

17.50 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Jälleen kerran tarkastusvaliokunta on tehnyt hyvää ja arvokasta työtä. Kiitos puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle ja koko valiokunnalle — hienoa työtä. Itse pidän kovasti tarkastusvaliokunnasta siksin, että siellä on tämä henki, mitä kuvattiin: ei äänestetä vaan katsotaan asioita laajakantoisesti ja pitkälle tulevaisuuteen. Hyvin usein ne teemat, joita tarkastusvaliokunta on tarkastellut ja joissa se on tehnyt systemaattista työtä, ovat olleet hyvin kantavia vaalikausien yli. Se on erittäin merkittävää, erittäin tärkeää, ja siksi tarkastusvaliokunta on tämän eduskunnan hyvin tärkeä valiokunta.

Minusta on hyvä, että tässä mietinnössä nimenomaan korostetaan niitä teemoja, jotka ovat olleet näitä kantavia teemoja. Täällä on tullut hyviä puheenvuoroja tästä sisäilmaasiasta, ja kyllä minä muistan, kun aikanaan tarkastusvaliokunta teki laajan toimenpideohjelman nimenomaan sisäilmaongelmien torjumiseksi. Minusta tuli vähän sen jälkeen, puhemies, ministeri, joka vastasi asuntoasioista ja samalla tämän koko ohjelman koordinoimista, vaikka toimenpiteitä oli useissa ministeriöissä. Muistan aina, kun kävin puhumassa kentällä, kuinka innokkaasti kerroin, että kyllä on hienoa, kun tarkastusvaliokunta eduskunnassa on antanut nämä terveiset meille ministeriöön, eli kyllä nämä vakavasti on otettu, ja hyvä, että tätä on nyt edelleen pidetty merkittävällä tavalla pinnalla.

Samoin esimerkiksi teema harmaasta taloudesta — sehän on ihan mielettömän tärkeä vielä tänä päivänä. Me kaikki tiedämme, kuinka tärkeää on, että meille kertyy verotuloja, jotta voimme pitää yllä hyvinvointiyhteiskuntaamme, rahoittaa sen palveluja, koulutusta, kaikkea tätä. On hyvä, että edelleen tämän asian parissa valiokunta oman painavan sanansa sanoo. Muun muassa edustaja Mäkisalo-Ropponen hyvin kertoi sisällöstä tältä osin, ja mielestäni se on erittäin tärkeää. Muuten, siinä naapurihuoneessa, verojaostossa, olemme juuri hiljan saaneet kasaan parikin sellaista kansainvälistä verokokonaisuutta, joilla ehkäistään muun muassa aggressiivista verosuunnittelua ja sitäkin kautta eräällä tavalla tätä samaa ongelmatilannetta eli sitä, että verotuloja voisimme täällä Suomessa saada riittävästi, että veropohjamme olisi turvattu.

Haluan vielä muutaman sanan ehkä sanoa tästä nuorisonäkökulmasta. Oli arvokasta, että valiokunta jälleen painotti mietinnössään myös nuorten asiaa ja paneutui siihen. Kaiken kaikkiaan on hyvin tärkeää, että tätä asiaa pidämme yllä ja katsomme, että meidän nuorilamme on hyvä tulevaisuus. Esimerkiksi puheenjohtaja esitteli muun muassa ennaltaehkäisystä, mistä kirjoitetaan, että ongelmia pitää voida ennaltaehkäistä tätä päivää parem-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

min, ja siksi näen itse hyvin tärkeänä esimerkiksi, [Puhemies koputtaa] että hallitusohjelmassa on kirjaus Islannin mallista, harrastusmahdollisuuksien turvaamisesta. Ja kylläpä, puhemies, tänään valtiovarainvaliokunta hyvässä budjettimietinnössään muun muassa lisäsi merkittävän panostuksen lukutaidon edistämiseen, jolla niin ikään nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä.

17.53 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omasta puolestani haluan myös kiittää tarkastusvaliokuntaa tuosta hyvästä työstä, tuosta hyvästä mietinnöstä, mikä meillä on tämän hallituksen vuosikertomuksen 2018 yhteydessä käsillä. Tässä on tarkastusvaliokunta nostanut todellakin monta tärkeätä asiaa, ja itse haluan puuttua oikeastaan muutama ainoastaan.

Oikeastaan tuo kohta 6: Nämä erikoisvaliokuntien lausunnot, jotka viittaavat tuohon hallituksen vuosikertomukseen, ovat suhteellisen lyhyitä lausuntoja, ja niissä otetaan esille ainoastaan niitä lausumia, jotka pidetään voimassa ja jotka on mahdollista jo poistaa. Siellä on suhteellisen iäkkäitäkin lausumia, taitavat olla vanhimmat vuodelta 2004—2005, ja itse toivoisin, että niihin kiinnitettäisiin myöskin huomiota ja että niitä asioita voitaisiin viedä eteenpäin, etteivät nämä aina vuodesta toiseen täällä uusiutuisi. Se olisi tärkeätä omasta mielestäni.

Sitten kaksi muuta asiaa, joita haluan painottaa — on tietysti tämä harmaan talouden torjunta. Tämä on aina meillä vuodesta vuoteen esillä, ja toivon vilpittömästi, että siihen löytyy resursseja jokaisella toimialalla, jokaisella hallinnonalalla. Sitä on monilla aloilla jo viety asioita eteenpäin, siellä on esimerkkinä vaikkapa hyvästä esimerkistä rakennusala, joka on myöskin saanut sitä kautta valtiolle tuloja, mutta on myöskin pystytty harmaata taloutta torjumaan.

Mutta sitten on tämä iso asia, mikä näissä edellisissäkin puheenvuoroissa on tullut esille, nimenomaan se, että rakentamisen ja rakennusten käytön laatua selkeästi on parannettava sekä valvontaa että myöskin vastuita selkiytettävä. Itse toivon, että tähän kiinnitetään huomiota edelleen. Tähän on jo kiinnitetty monia vuosia huomiota, mutta tosiasia on, että rakentaminen on monen asian summa. Se koostuu sieltä suunnittelusta, materiaaleista, rakentamisesta, talotekniikasta ja myöskin siitä rakennuksen kunnossapitämisestä, mihin tulisi entistä enemmän käyttää aikaa ja huomiota. Ne vanhan ajan talkkarit olivat hyviä, jotka sitten koulujakin pitivät siellä samalla kunnossa.

Mutta sitten on iso asia nämä sisäilmaongelmat, mitkä ovat tulleet tässä viime vuosina esille. Tärkeätä on myöskin kiinnittää huomiota niihin henkilöihin, jotka ovat jo altistuneet tai sairastuneet näiden sisäilmaongelmien takia, jotta heitä saadaan asianmukaisesti hoitoon ja heidän elämänlaatuaan myöskin pystytään parantamaan.

Täällä on nimenomaan myöskin tullut esille tämä Terveet tilat 2028 -hanke, ja todella toivon, että tätä laajamittaista ja tärkeää [Puhemies koputtaa] hanketta voidaan viedä eteenpäin.

17.56 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos myös minun puolestani tarkastusvaliokunnalle. Kuuntelin tarkkaan tämän puheenjohtajan esittelyn tästä mietinnöstä. Aina on hyvä muistaa, että kun katsotaan taaksepäin, niin myös me tässä salissa katsomme taaksepäin sen takia, että me osaisimme ottaa opiksi lainsäätäjinä ja sitten myös, kun laitamme täällä valtion budjetin kautta rahaa.

Nostan kaksi asiaa esille. Ensimmäinen liittyy rakennusten kosteus- ja homeongelmiin.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Sain viime vaalikaudella, hallituskaudella, olla Senaatista vastaava ministeri ja voin sanoa, että se oli välillä kyllä aika tuskasta, kun se epävirallinen informaatio, jota sain Senaatista, oli hyvin paljon ristiriidassa sen virallisen informaation kanssa, jota sain.

Sitten haluan todeta sen, mitä Senaatti on tehnyt, mitä ei taideta tässä mietinnössä mainita, eikä Senaatti tainnut olla myöskään asiantuntijana kuultavana teidän valiokunnassanne. Kiinnitän huomiota siihen, että Senaatti vuosi sitten laatiessaan strategiaa itselleen vuosille 2019—2022 laittoi strategiseksi painopistealueeksi: ”Julistamme nollatoleranssin sisäolosuhdeongelmille.” Se on minusta tosiaan erittäin tärkeää, koska Senaatti vastaa meidän valtion puolen kiinteistömässistä, joka on todella suuri, ja te edustajat, jotka olette täällä läsnä, tiedätte paljon julkisia valtion rakennuksia, joissa on ollut todella paljon kosteus- ja homeongelmia ja joissa on sitä kautta aiheutettu työntekijöille terveysongelmia. Minä itse ajattelen sillä tavalla, että meidän tässä talossa ja myös erityisesti tarkastusvaliokunnan, joka on myös Senaatin toimintaan vuosien aikana kiinnittänyt huomiota, pitäisi pysyä katsomaan tätä Senaatin strategista tavoitetta, miten se konkreettisesti toteutuu, ettei se jää vain kauniiksi kirjaukseksi, että on nollatoleranssi sisäolosuhdeongelmissa, vaan nimenomaan niin, että siihen löytyisi niitä keinoja. Itse ainakin aion tehdä niin, että tarkkailen tässä näinä vuosina, mitä se käytännössä tarkoittaa.

No, sitten toinen asia, joka täällä on laajasti esillä, liittyy nuorten syrjäytymiseen.

Tämä osuus on erittäin ansiokas kaiken kaikkiaan tässä, ja kuten täällä jo edellisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, niin se on viranomaisten osalta totta, että vaikka me kaikki tiedostaisimme, että täytyy toimia lapsen edun vuoksi yhteistyössä — minulla itselläni on paljon kokemuksia siitä jopa sosiaali- ja terveyshallinnon ja sitten sivistyshallinnon osalta — niin ei meinaa erottaa tai tuntea sitä, että puhutaan siitä saman lapsen edusta. Olen ollut muun muassa Outi Alanko-Kahiluodon kanssa samaan aikaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa käsiteltiin oppilashuoltoa, ja kun kuulumme asiantuntijoita, niin todellakin jäin miettimään, onko tässä nyt se sama lapsi. Tämä liittyy myös tarkastusvaliokunnan kannanottoihin viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta.

Tässä nuorten syrjäytymiskappaleessa on tuotu monia tärkeitä asioita esille ja muun muassa tätä projekti- ja hankerahoituksen vaikeutta. Semmoisen päälle on vaikeaa rakentaa pitkäjänteistä työtä lasten ja nuorten hyväksi. Pidän tärkeänä, että tämä Lape-hanke, joka myös mainitaan tässä mietinnössä, eli lasten ja perheiden muutosohjelma jatkuu myös tällä vaalikaudella. Sinne on rahoitusta osoitettu tulevalle vuodelle 10 miljoonaa euroa ja nyt kolmelle vuodelle 23 miljoonaa euroa. Siinäkin on pidettävä tietysti huolta, että se ei ole mitään erillistä työtä vaan se sitoutuu sinne neuvoloihin, perhekeskuksiin ja myös tähän tulevaisuuden sote-keskukseen.

No, sitten asia, joka liittyy tänne mielenterveys- ja myös päihdepalveluihin. Minulla on sellainen käsitys, että jos me katsomme meidän kuntia, niin erittäin suuria ongelmia meillä on nimenomaan mielenterveyspalveluissa, päihdepalveluissa ja lastensuojelussa, ja nämä monta kertaa myös nivoutuvat samoihin perheisiin. Sen takia tätä asiaa ei voi liikaa nostaa esille ja pitää nostaa sitten myös niitä ratkaisumalleja, miten tässä päästäisiin eteenpäin.

Itse katson, että nyt tässä hallitusohjelmassa, joka meillä on, josta me taas ensi maanantaina käymme tiedonantokeskustelun tässä salissa, on oikeita kannanottoja mielenterveyspalveluihin pääsyn helpottamiseksi, mielenterveysstrategia, joka oli tänä syksynä jo lausuntokierroksella, samoin tämä tulevaisuuden sote-keskus, miten sen myötä alennetaan kynnystä saada mielenterveyspalveluita erityisesti lasten ja nuorten osalta. Tämä liittyy osaltaan myös keskusteluun terapiatakuusta, josta todettakoon, että ensi helmikuussa sosi-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

aali- ja terveysvaliokunta niiltä osin järjestää julkisen kuulemisen ja pääsemme siinä asiassa myös eteenpäin.

Summa summarum, pidän tätä mietintöä erittäin ansiokkaana, mutta ainoa, mitä ihmetelin ja vähän pohdiskelin, oli tämä, oliko joku erityinen syy, miksi valtion kiinteistömaasojen ylläpitäjä, Senaatti, ei ollut teillä kuultavana. — Kiitos.

18.02 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tarkastusvaliokunnan jäsenenä olen tyytyväinen siihen yhteishenkeen, joka on käsittelyissä ollut, kun olemme käsitelleet esimerkiksi vaikkapa harmaata taloutta, nuorten syrjäytymistä tai näitä ikäviä sisäilma-asioita, sisäilmaongelmia rakenteissa. Haluankin kiittää valiokunnan puheenjohtajaa, Alanko-Kahiluotoa, hyvästä puheenjohtamisesta. — Kiitos.

18.03 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomessa sisäilmaongelmien kustannukset mitataan miljardeissa, ja monet kunnat kriisiytyvät sairaiden rakennustensa kanssa. Asiaan on kuitenkin onneksi hallituksen osalta puututtu, mikä on hyvä asia. Sisäilmasta oirehtiville on tietysti vaikeaa luvata pikaista muutosta, mutta kyllä tämäkin ongelma on lopulta voitettavissa. Sisäilmaongelmien ratkaisussa tietysti puhutaan vuosista. Tutkimuksiin, rahoituksen järjestämiseen, korvaavien tilojen löytämiseen ja korjauksiin totta kai menee aikaa. Oirehtivilla ihmisillä ei ole kuitenkaan mahdollisuutta odottaa, siksi pikaisia, nopeita ja fiksua toimenpiteitä täytyy tehdä välittömästi. Sisäilmaongelmat ovat yksi Suomen suurimmista haasteista, ja niiden voittamiseksi tarvitaan laajaa yhteisymmärrystä ja laajoja toimia välittömästi. Ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin täytyy olla kaikessa päätöksenteossa ykkösasia.

Täällä on myöskin monessa puheenvuorossa kannettu huolta vakavasta ongelmasta, joka on tietysti keskustelu nuorten syrjäytymisestä. Tässä kohtaa kannan iloa siitä, että hallitus monessa kohtaa on tarttumassa juuri niihin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, jotka estävät nuorten syrjäytymiskehitystä. Nämä ovat siis toimenpiteet esimerkiksi varhaiskasvatuksen osalta, jossa subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palautetaan täysimääräisenä ja ryhmäkokoja pienennetään. Myös perusopetukseen, moniammatilliseen yhteistyöhön, oppilashuoltoon on tulossa toimenpiteitä, jotka tietenkin edesauttavat taistelua nuorten syrjäytymistä vastaan. Oppivelvollisuuden laajentaminen on tietysti yksi keino tarttua ja ottaa koppia niistä nuorista, joiden lento on pysähtymässä peruskoulun osalta, mutta oppivelvollisuuden laajentaminen täytyy tehdä rinnakkain toimenpiteiden kanssa, jotka myöskin vahvistavat varhaiskasvatusta ja vahvistavat perusopetusta. Yksi keino, jota hallitus tuo esiin, on tietysti harrastustoiminnan mahdollistaminen kaikille eli tämä Suomen Islannin malli. Me kaikki tiedämme, että useat harrastukset ovat jo taloudellisesti monille perheille hankalia, ja tässä kohtaa tällaisen harrastustoiminnan mahdollistaminen jokaiselle lapselle myöskin vaikuttaa siihen, [Puhemies koputtaa] että lapsilla ja nuorilla on aikuinen vierellään.

18.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Halusin tulla vielä tänne pönttöön uudelleen puhumaan muutaman sanan nuorten syrjäytymisestä, mikä on mielestäni yksi vakavimmista ongelmista tällä hetkellä yhteiskunnassamme. Me emme oikein osaa laskea talousarviota tehdessämme vaihtoehtokustannuksia, sillä väitän, että nuorten syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskuntaan niin paljon kustannuksia, että panostaminen ennaltaehkäisyyn toisi yhteiskunnalle pidemmällä tähtäimellä huomattavasti säästöjä.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Tarkastusvaliokunnan käsityksen mukaan merkittävä ongelma lasten ja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä ja torjunnassa on se, ettei millään taholla ole tällä hetkellä kokonaisvastuuta nuorten hyvinvoinnista ja sen edistämisestä. Lasten ja nuorten ja perheiden asioita hoidetaan sektoroituneesti sekä valtion että kuntien hallinnossa. Vastuun jakautuessa monelle taholle voi käydä niin, ettei kenelläkään ole sitten kokonaiskuvaa ja vastuuta lapsen tai nuoren tilanteesta tai avuntarpeesta. Lapsi ja nuori ja hänen perheensä voivat olla usean palvelun piirissä ja kohdata lukuisia ammattilaisia, mutta jäädä silti täysin ilman tarvitsemaansa apua.

Toinen tärkeä havainto asiantuntijakuulemisissa valiokunnassa oli se, että ennaltaehkäisevä toiminta on monin paikoin hyvin heikosti järjestetty. 2000-luvulla on tehty lukuisia muutoksia, joilla on pyritty siirtämään painopistettä lasten ja nuorten palveluissa korjaavasta toiminnasta ennaltaehkäisevään tukeen, mutta tästä huolimatta monet asiantuntijat kertoivat meille, ettei lasten ja nuorten ongelmiin kyetä tarttumaan riittävän varhaisessa vaiheessa, vaan ongelmat ehtivät kasvaa liian suuriksi avun viivästyessä. Kun peruspalvelujen piirissä ei kyetä antamaan riittävää tukea, ja jos pääsy erityispalveluihin kestää kauan, pääsevät ongelmat pahenemaan ja kasautumaan. Ja esimerkiksi mielenterveyspalvelujen painopistettä ei ole kyllä saatu riittävästi siirrettyä peruspalveluihin.

Minusta on huolestuttavaa, että asiantuntijakuulemisessa nousi esille se, että mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia tällä hetkellä ja noin jopa 25 prosenttia nuorista kärsii mielenterveydenhäiriöistä jossain vaiheessa. Perus- ja erikoissairaanhoidon työnjaon mukaan lievien mielenterveyshäiriöiden hoito kuuluisi perustasolle, mutta kun palvelujärjestelmä on sirpaleinen ja nuorten ja lasten mielenterveyspalvelut on sijoitettu sitten terveydenhuoltoon, sivistystoimeen, sosiaalihoitoon ja monelle muulle alueelle, niin hajanaisuutensa johdosta ne eivät palvele sitä lasta ja nuorta. Lapset ja nuoret eivät saa mielenterveysongelmiinsa riittävästi apua perustasolla, ja se siis sitten kuormittaa erikoissairaanhoidoa, ja kaikki ymmärrämme, että se on myöskin paljon kalliimpaa yhteiskunnalle. Lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisestä, häiriöiden ehkäisemisestä ja niiden hoitamisen kokonaisuudesta ei vastaa eikä sitä johda mikään taho. Sitä korostivat lähes kaikki meidän kuulemamme asiantuntijat, että kukaan ei kokonaisvastuuta lasten ja nuorten tilanteesta tällä hetkellä kanna, ja valiokunta pitääkin ensiarvoisen tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut saadaan toimiviksi perustasolla ja matalalla kynnyksellä, jolloin ongelmiin voidaan puuttua varhemmin eikä sitten erikoissairaanhoido kuormitu nykyisessä määrin.

Suomen Kuntaliitto selvitti vuonna 2017 lastensuojelun asiakkaina olevien lasten palvelujen saatavuutta. Kaikkien selvityksessä mukana olleiden kohdalla terveydenhuollon tutkimusten ja palvelujen saatavuus oli aiempaan verrattuna heikentynyt. Merkittävin heikennys oli tapahtunut lasten tarvitsemien mielenterveyspalvelujen saatavuudessa. Puuttuvia mielenterveyspalveluita on korvattu ottamalla lapsi sijaishuoltoon — siis joka kolmas kunta on sijoittanut lapsia sijaishuoltoon sen takia, ettei kunnassa ole riittäviä mielenterveyspalveluita. Se on aivan käsittämätön suuntaus, että lastensuojelu on se tapa, johon sitten ohjataan lapset ja nuoret, kun peruspalvelut mielenterveyspalvelussa eivät ole kunnossa. Ei se näin voi olla.

Ja lopuksi sitten, arvoisa puhemies, valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi vahvasti esiin nuorten osallisuuden tärkeys ja toisaalta nuorten siinä tällä hetkellä kokemat puutteet. Nuorten palvelukokemuksissa toistuvat usein mitätöimisen ja vähättelyn sekä syrjäyttämisen ja sivuutetuksi tulemisen kokemukset. Tämä on valiokunnan mielestä huolestut-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

tavaa, sillä negatiiviset kokemukset heikentävät nuorten luottamusta palveluihin ja avun saamiseen sekä nostavat kynnystä tuen piiriin hakeutumisen. Nuoret siis kokevat, että heitä ei oteta vakavasti ja heidän omaa kertomustaan siitä omasta tilanteesta mitätöidään. Valiokunta kiinnittääkin huomiota myös siihen, että nuori tulee kohdata ja häntä tulee kohdella yksilönä. Nuoren toiveita esimerkiksi jatko-opinnoista tulee kuunnella ja tukea, eikä luokitella hänen mahdollisuuksiaan edistystä opinnoissa esimerkiksi sen perusteella, että hän on ollut esimerkiksi lastensuojelutoimenpiteiden kohteena. Osallisuutta on parhaimmillaan se, että nuori pääsee itse vaikuttamaan omiin tavoitteisiinsa sekä se, että hänet otetaan vakavasti. Tämä nuorten syrjäytyminen on niin vakava ongelma tällä hetkellä yhteiskunnassa, että valiokunta päätti käynnistää oman tutkimushankkeen tästä aiheesta ja palaamme siis tähän asiaan tulevana vuosina ja tulevana aikoina. Se on minusta erinomaista, että voimme vähän syvemmin tutkailla tämän ilmiön syitä ja myöskin sitä, mitä voisimme tälle vakavalle asialle tehdä.

Mutta ihan tähän loppuun, arvoisa puhemies, minäkin haluan omasta puolestani kiittää valiokuntaa erinomaisesta yhdessä tekemisestä. — Kiitos.

18.13 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kun keskustelu nyt meni sisäilmasairauksiin ja sisäilmaongelmiin, niin en malta olla ottamatta kantaa siihen. Onhan se käsittämättöntä, mitä tapahtuu nykypäivän rakentamisessa ja miten uusissakin tai vuoden tai kahden vuoden vanhoissa rakennuksissa on ongelmia. On kosteutta tai ei välttämättä hometta, mutta jotain sellaista, joka aiheuttaa sisäilmaongelmia henkilöille. Omassa kotikunnassani meillä on käynyt niin, että meillä on rakennettu terveyskeskus ja siellä sitten henkilökunta on voinut huonosti. Lieneekö rakennus ollut kahta vuotta vanha tai vuoden vanha, kun siellä alkoi näitä ongelmia tulla. Jollakin lailla tähän keskusteluun pitäisi nostaa se asia, miksi nämä painottuvat — ainakin minun mielestäni nämä kosteusongelmat painottuvat — hyvin usein julkisiin rakennuksiin. Johtuuko se rakentamisesta, rakentamisen virheistä vai liian lyhkäsistä kuivumisajoista?

Nyt kun tätä pohditaan, niin edelleen haluaisin mainita sen, että Suomessa on paljon puuta ja hirsiosaamista, että näihin lähdettäisiin suuntautumaan. [Esko Kivirannan välihuuto]

Ilmastointi on semmoinen asia, mitä on rakennuksiin lisätty jälkeenkäin, ja se on saattanut aiheuttaa ongelmia. Täällä eduskunnassa kuulin eräässä valiokunnassa semmoisen vertauksen, että oli koulujen talonmiehiä, jotka pysäyttivät viikonlopuiksi ja kesän ajaksi ilmastoinnin, ja heille sitten jaettiin vuoden talonmies -pinssejä siitä, kun he saivat säästöjä aikaan. Ne ovat varmasti aiheuttaneet enemmän vahinkoja kuin säästöjä.

Sitten kun nuorten syrjäytymisestä on puhuttu ja edustaja Kivisaari käytti muistaakseni otetaan koppi -sanoja: Minä olen tästä oppivelvollisuuden pidentämisestä vähän niin kuin samaa mieltä kuin te siellä hallituksessa, että siinä on hyviäkin asioita, mutta mikä mielestäni sen hyvän asian romuttaa, on se, että se oppivelvollisuuden pidentäminen ei kestä sinne toisen asteen opintojen loppuun. Se, että se kestää sinne 18 ikävuoteen, vie niin kuin pohjan pois siltä, ja minun on huono kannattaa semmoista. Jos se menisi tosiaankin sinne toisen asteen loppuun — siinä tulee perustuslaki ja 18 vuoden ikä, niin se aiheuttaa katkoksen siihen, ja todennäköisesti ei sitten juuri niihin ongelmaoppilaisiin [Puhemies koputtaa] enää tehoakaan.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten vielä tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

18.16 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia kaikille läsnä oleville siitä, että olette käyttäneet aikaanne keskusteluun tästä tarkastusvaliokunnan itse asiassa tämän syksyn kaikkein suurimmasta työstä eli tästä mietinnöstämme hallituksen kertomuksesta vuodelta 2018.

Toki jos katsoisimme vain taaksepäin, niin jähmettyisimme suolapatsaaksi, mutta me katsomme myös eteenpäin eli olemme liikkeessä ja haluamme tehdä asiat paremmin, mihin juuri liittyy se, että olemme tehneet näitä lausumia. Ja pidän hyvin arvokkaana sitä, että tähän keskusteluun ovat osallistuneet paitsi tarkastusvaliokunnan jäsenet myöskin kansanedustajia muista valiokunnista. Eli toki on niin, että ei ainoastaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä vaan myöskin politiikassa ylipäänsä on tärkeää se, että ei katsota ainoastaan omaa sektoria vaan tehdään yhteistyötä ja katsotaan sektorirajojen yli. Sillä tavalla saadaan tehtyä kokonaisvaltaista ja vaikuttavaa politiikkaa. Meidän tehtävänähän tarkastusvaliokunnassa on nimenomaan valvoa sitä, että hallitus toteuttaa eduskunnan tahtoa siitä, miten asioita täytyy hoitaa, ja että veronmaksajien määrärahoja käytetään mielekkäällä tavalla. Sitä olemme pyrkineet noudattamaan tässä meidän mietinnössämme.

Vastauksena siihen, miksi emme esimerkiksi ole kuulleet Senaattia, niin voin todeta sen, että tämä meidän työmme on ollut aika mittava. Näitä olemassa olevia lausumia oli hyvin paljon, ja olemme kuulleet asiantuntijoita kyllä aika laajasti, mutta emme ole voineet kuulla aivan kaikkia, joita olisimme halunneet tässä yhteydessä kuulla. Mutta työmme siis jatkuu näiden painopisteiden osalta, joissa nämä lausumat jäävät voimaan.

Sitten esimerkiksi meidän valiokuntamme on nyt tarttumassa omina asioinaan moniin semmoisiin keskeisiin kysymyksiin, joita tässä olemme jo nostaneet esille, esimerkiksi tähän nuorten syrjäytymiseen, jonka suhteen voisimme tehdä paljon asioita paremmin, ja se tulee tosiaan olemaan yhtenä painopisteenä, kuten varapuheenjohtaja Mäkisalo-Roppo-
nen mainitsi.

Olemme myös aloittaneet tämmöisen oman selvityksen siitä, miten voisimme parantaa lainsäädännön laatua, säädösvalmistelun laatua esimerkiksi tekemällä vaikutusarvioinnit paremmin ja laadukkaammin ja systemaattisemmin, ja sehän pitää sisällään muun muassa sen, miten voimme parantaa esimerkiksi ihmisvaikutusten arviointia, lapsivaikutusten arviointia ja ympäristövaikutusten arviointia ja niin edelleen, eli mitkä ovat syyt siihen, että näiden vaikutusarviointien kohdalla laatu vaihtelee tai että niitä tehdään satunnaisesti? Jo nyt meidän asiantuntijakuulemiset ovat osoittaneet, että tämä on erittäin tarpeellinen selvitys, [Puhemies koputtaa] ja tulen kyllä uskomaan, että eduskunta hyötyy siitä paljon. Kiitos teille kaikille.

18.19 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! En käytä pitkää puheenvuoroa, mutta koska edustaja Mäenpää lähetti terveisiä hallitukselle ja toivoi lisää puurakentamista, niin haluan todeta sen, että ensi vuoden budjetissa on lisää varoja ja resursseja varattu nimenomaan puurakentamiseen ja nykyinen hallitus, kuten edellinenkin hallitus, haluaa lisätä nimenomaan puurakentamista, niin että suomalaisten luonnontuotetta, puuta, käytetään enemmän.

Samoin myöskin on niin, että tietysti sisäilmaongelmat ovat todella iso ongelma Suomessa. Niitä on julkisissa rakennuksissa erittäin paljon — kouluissa, monissa kiinteistöis-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

sä, niin kuntien kiinteistöissä kuin valtion kiinteistöissä — mutta on niitä myöskin yksityisten rakennuksissa.

Edustaja Mäenpää otti esille myöskin ilmanvaihdon. Talotekniikka on kehittynyt viime vuosina huimia askeleita, ja se on myöskin aikaansaanut sen, että osaammeko me kiinteistöjen käyttäjät oikeastaan käyttää sitä talotekniikkaa oikealla tavalla. Se on myöskin iso kysymys. Mutta haluan myöskin todeta sen, että edellinen hallitus ja sitä edellinen hallitus ovat myöskin tehneet lakimuutoksia siten, että myöskin painovoimainen ilmanvaihto on edelleen mahdollista, ja se on tärkeä asia, että sitä pystytään myöskin käyttämään, ja etenkin puurakenteisissa rakennuksissa painovoimainen ilmanvaihto on, kun se oikein suunnitellaan ja sitä oikein käytetään, edelleen erittäin toimiva vaihtoehto.

Mutta kaiken kaikkiaan itse toivon, että näihin sisäilmaongelmiin kiinnitetään huomiota edelleen tulevaisuudessa ja myöskin siihen koulutukseen, niin että on myöskin asiantuntijoita, jotka pystyvät antamaan neuvoja ja opastusta rakennusten käyttöön.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 3 ja K13/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.22 Anu Vehviläinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/2019 näiltä valtiopäiviltä käsittelee hallituksen esitystä lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alussa. Esityksen tavoitteena on korjata lastensuojelulain säännöksiä ajantasaisiksi vastaamaan eduskunnassa jo hyväksytyjä lainmuutoksia.

Uusi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa eli hallintoprosessilaki tulee voimaan 1.1.2020. Esityksessä ehdotetaan, että lastensuojelulaissa olevat viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin korjattaisiin viittauksiksi uuteen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen muuttuisi valitusluvanvaraiseksi myös lastensuojelulain mukaisissa asioissa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kunnan velvollisuutta järjestää jälkihuoltoa siihen saakka, kun-

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

nes jälkihuoltoon oikeutettu nuori täyttää 25 vuotta sovellettaisiin lastensuojelulain muutoksen voimaantulopäivänä jälkihuollon piirissä oleviin lapsiin ja nuoriin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on saanut perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä. Käyn seuraavassa läpi perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioita ja sen seurauksia sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön sisältöön.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että varsinkin huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevissa asioissa on sellaisia lapsen etuun liittyviä asiasisältöisiä ja menettelyllisiä erityispiirteitä, jotka sinänsä puoltavat asian joutuisaa käsittelyä ja huostaanottoja koskevien asioiden lainvoimaiseksi tulemisen nopeutta. Lausunnon mukaan keskeistä oikeusturvan saatavuuden kannalta on kuitenkin, että valituksen luvanvaraisuus ei merkitse valituskieltoa. Perustuslakivaliokunta painottaa, että korkeimman hallinto-oikeuden on lain mukaan myönnettävä valituslupa, jos käsillä on jokin valituslupan myöntämisen perusteista. Vailla merkitystä ei lausunnon mukaan ole se, että lastensuojeluviranomaisen on tutkittava huostaanoton kestäessä perheen tilanne riittävän usein uudelleen sen selvittämiseksi, ovatko perheen olosuhteet parantuneet, ja onko edellytyksiä huostassapidon lopettamiselle ja perheen jälleenyhdistämiselle. Valituslupan myöntämisen perusteena voi hallintoprosessilain mukaan olla ennakkopäätösperusteen ja asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen lisäksi myös muu painava syy valituslupan myöntämiseen. Tällainen painava syy voi olla muun muassa asian erityisen suuri merkitys valittajan oikeusturvan kannalta. Perustuslakivaliokunta katsoo olevan selvää, että huostaanottoa ja sijaishuoltoon määrittämisestä koskevilla asioilla on lähtökohtaisesti tällainen merkitys lapselle ja hänen perheelleen. Perustuslakivaliokunnan mielestä lastensuojelulain 92 §:n sääntelyä on kuitenkin täsmennettävä valituslupan myöntämiskynnystä alentamalla siten, että huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevissa asioissa korostuva oikeusturvan erityinen tarve tulee myös säädösperustaisesti turvatuksi valituslupaharkinnan tilanteissa, joissa korkein hallinto-oikeus toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Sääntely on lausunnon mukaan laadittava siten, että vain ilmeisen perusteettomat ja siihen kynnykseltään rinnastuvat muutoksenhaut ratkaistaan valituslupahakemus hyläten. Tällaisen muutoksen tekeminen on lausunnon mukaan edellytyksenä ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saama selvityksen mukaan toistaiseksi ei ole annettu säännöksiä, joissa yleisiä valituslupan myöntämisedellytyksiä olisi väljennetty. Lisäksi valituslupan myöntämisen yleiset perusteet on kirjoitettu positiiviseen muotoon edellytyksiksi, joista yhdenkin täyttyminen johtaa valituslupan myöntämiseen. Valiokunta pitää muutoksenhakujärjestelmän kokonaisuuden kannalta perusteltuna, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetty valituslupan myöntämiskynnyksen alentaminen huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevissa asioissa arvioidaan huolellisesti ja eduskunnalle annetaan tarvittaessa asiasta hallituksen esitys.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että lastensuojelulain 92 § muutetaan tässä yhteydessä siten, että valitusoikeus huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevissa asioissa säilyy toistaiseksi ennallaan eikä valituslupaa edellytetä näissä asioissa, joissa korkein hallinto-oikeus toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Valituslupaa edellytettäisiin kuitenkin muissa lakiehdotuksen 92 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Perustuslakivaliokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota tarpeeseen arvioida lastensuojelulain mukaista päätöksentekojärjestelmää huolellisesti ja ryhtyä mahdollisesti tarvittaviin lain-säädäntötoimiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä valituslupajärjestelmän toimivuutta on seurattava erityisesti nyt käsillä olevassa asiaryhmässä.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemyksiin seurannan merkityksestä ja lastensuojelun päätöksentekojärjestelmän kokonaisvaltaisen uudelleenarvioinnin tarpeellisuudesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä todettu päätöksentekojärjestelmän arviointi aloitetaan mahdollisimman pian. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamistarpeen arvioinnin sekä ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.” Valiokunta pitää tärkeänä, että hallinto-oikeuksien ja kuntien lastensuojelutyön voimavarojen riittävyys turvataan, mikä vähentää myös muutoksenhaun tarvetta.

Eduskunnan hyväksymään lakialoitteeseen sisältyneen lakiehdotuksen johdosta jälkihuollon ikäraja nousee vuoden 2020 alusta 25 ikävuoteen. Ikärajan nostamisen vuoksi ehdotetaan muutoksia lastensuojelulain nuoren määritelmään, itsenäistymisvaroja koskevaan sääntelyyn ja jälkihuollon ikärajan siirtymäsäännökseen. Siirtymäsäännöksen myötä jälkihuolto-oikeuden laajennus ei koske niitä nuoria, joiden oikeus jälkihuoltoon on päätynyt ennen lain voimaantuloa 1.1.2020. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena lastensuojelulain tarkistamista siten, että sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on velvollisuus maksaa itsenäistymisvarat nuorelle jälkihuollon päättyessä, eli viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota kunnan lastensuojeluviranomaisen laajaan harkintavaltaan itsenäistymisvarojen maksamisajankohdan suhteen. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että se on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen siitä, etteivät henkilöihin kohdistuvat erotelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi. Valiokunnan mielestä voimassa olevan sääntelyn ja ehdotetun sääntelyn kokonaisuus eivät sinänsä muodostu sisällöltään oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaiseksi, mutta on pitänyt perustuslain 6 §:n kanssa paremmin sopusoinnussa olevana sääntelyratkaisua, joka ei perustuisi näin ehdotomaan ja tarkkaan määräpäivään perustuvaan ikäryhmien poissuljentaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että esityksessä ehdotetun siirtymäsäännöksen raja ei perustu lapsen tai nuoren ikään vaan tämän jälkihuolto-oikeuteen ja sen voimassaoloon. Siirtymäsäännöksen johdosta jälkihuolto-oikeus ei takautuvasti laajene koskemaan niitä lapsia ja nuoria, joiden oikeus jälkihuoltoon on jo päätynyt ennen lain voimaantuloa ja jotka ovat jo siirtyneet pois lastensuojelun vastuulta. Tähän ryhmään kuuluvilla nuorilla aikuisilla on käytettävissään kaikki kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, toimeentuloturvan, asumisen tukeen, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät palvelut ja tukijärjestelmät. Valiokunta ei pidä perusteltuna, että lastensuojelun vastuulta siirtyneet, muiden palvelujen piiriin kuuluvat nuoret aikuiset siirretään takaisin lastensuojelun vastuulle. Valiokunta kuitenkin painottaa, että kunnan on jatkossakin tuettava lasta ja nuorta itsenäistymisessä, vaikka hänellä ei ole enää subjektiivista oikeutta jälkihuoltoon. Saadun selvityksen mukaan jälkihuolto-oikeuden säätäminen takautuvasti voimaan esimerkiksi siten, että kaikki 18—21-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet jälkihuoltoon oikeutettuja vuosien 2016—2019 aikana, edellyttäisi kuntien valtionosuuksiin arviolta noin 12 miljoonan euron lisärahoitusta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen hallituksen esityksessä kuvattujen muiden kuin jälkihuollon piiriin kuuluvien nuorten ja nuorten aikuisten palvelujen asianmukaisen resursoinnin tarpeellisuudesta. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että jälkihuoltoa kehitetään sisällöllisesti niin, että se ehkäisee nykyistä tehokkaammin syrjäytymistä ja tukee nuorten koulutus- ja opiskelumahdollisuuksia sekä kiinnittymistä työmarkkinoihin.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

Yhteenvedona totean, että sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen muuttamattomana, 1. lakiehdotuksen muutettuna mietinnössä esitetyllä tavalla, ja lausuman siinä muodossa kuin sen jo aiemmin esittelin. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

18.33 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Lastensuojelu ja sen tukitoimet kannattelevat niitä lapsia ja nuoria, jotka eivät pärjää omillaan tai perheensä kanssa, tai jos perheestä käytössä olleet voimavarat turvalliseen lapsuuteen, nuoruuteen tai aikuistumiseen eivät riitä. Lastensuojelun jälkihuollon laajentaminen nyt 20 ikävuoteen on merkittävä muutos sen puolesta, että avun tarpeessa olevista nuorista aikuisista huolehditaan riittävän pitkään. Samaan aikaan on tärkeää, että nuorille aikuisille turvataan mahdollisuus käyttää myös muita sosiaalihuollon palveluita. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmämme voi parhaimmillaan olla kontaktoiva ja keskusteleva, ja siihen sen tuleekin pyrkiä. Se on oleellista kattavan hoitoketjun sekä toimeentulon ja asumisen turvaamisessa.

Oppipolkuaan etsivien, polultaan syistä tai toisesta pudonneiden nuorten aikuistumisen tukeminen, koulutuksen turvaaminen ja mahdollistaminen on vastuu, josta meidän tulee huolehtia. Tässä maassa asuvina tiedämme paremmin kuin hyvin, mitä koulutus lapselle ja nuorelle merkitsee, ja kuinka suuri vaikutus sillä voi olla heidän tulevaisuuteensa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaakin mietinnössään, että kunnan on jatkossakin tuettava lasta ja nuorta itsenäistymisessä, vaikka hänellä ei olisi subjektiivista oikeutta jälkihuoltoon.

Tämä hallituksen esitys auttaa mahdollistamaan entistä paremmin sitä, että aikuistuvien nuorten tukemista voidaan laajentaa ja samalla huolehtia siitä, että myös aikuistuminen sujuisi turvallisesti.

18.35 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Me kaikki emme astu aikuisuuteen samoista lähtökohdista. Meistä kaikilla ei ole turvaverkkoa opastamassa ja kannustamassa aikuisuuden kynnyksellä uuden edessä. Itsenäistyminen on kuitenkin tärkeä elämänvaihe, johon vaikuttavat ne tapahtumat, tilanteet ja olosuhteet, joissa on kasvanut. Niille nuorille, joiden elämässä lastensuojeluasiakkuus on ollut osa elämää, on äärettömän tärkeää saada järjestelmämme taholta riittävästi tukea myös aikuistumisen ja varhaisaikuisuuden kynnyksellä. Suuri osa näistä nuoristahan on ollut lastensuojelun asiakkaana juuri siitä syystä, ettei heillä ole ollut kykenevää, turvallista tai välittävää aikuista elämässään. Jälkihuoltopalvelun myötä nämä nuoret eivät jää yksin lastensuojelusta aikuistuessaan.

On meidän kaikkien ja koko yhteiskunnan etu, että jokainen nuori saa parhaan mahdollisen tuen rakentaa omaa elämäänsä, hakeutua opintoihin tai töihin, ymmärtää omat oikeutensa ja velvollisuutensa, löytää oma koti ja turvallinen sosiaalinen verkosto ympärilleen — kiinnittyä yhteiskuntaamme. Tuon tuen tarve ei pääty automaattisesti 21 ikävuoteen, kuten oikeus jälkihuoltoon on tähän saakka päättynyt. Monelle nuorelle tuen päättyminen liian varhain on tuntunut hylkäämiseltä, yksin jättämiseltä.

Tämä lakimuutos, jolla jatkossa turvataan oikeus jälkihuollon palveluihin aina 25 ikävuoteen saakka, on äärettömän tärkeä ja turvaa siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen aikaisempaa paremmin. Jokaisella nuorella on oikeus aikuistua ja itsenäistyä rauhassa omaan tahtiin. Lisäksi se on myös tärkeä viesti nuorille siitä, että heistä välitetään ja heitä varten on olemassa ihminen, joka auttaa ja pitää huolta, kun sitä apua tarvitsee.

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

18.36 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajalle mietinnön selkeäsanaisesta esittelystä. Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on aina vanhemmilla. Valitettavasti aina se ei ole kuitenkaan mahdollista. Niissä tapauksissa yhteiskunnan pitää varmistaa, että riittävä ja riittävän pitkä apu ulottuu tarpeeksi kauas. Se on mielestäni myös tämän esityksen ydin. Tämä esitys on myös linjassa hallitusohjelmakirjauksiin: ”Kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa. Annetaan nuorelle riittävä tuki matkalla aikuisuuteen.”

Tämä muutos saattaa varsinkin alkuvaiheessa tarkoittaa myös kunnille kustannustason nousua. Ilmeisesti lisäkustannuksista ei ole tarkkaa arviota, mutta tämä tulisi tietysti jo kuntienkin takia ja eduksi selvittää ja huomioida.

Tässä kohtaa, puhemies, on hyvä ja luontevaa myös nostaa keskusteluun yleisesti lastensuojelun tilanne ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi. Keskustan näkemys on, että lasten ja perheiden ennaltaehkäisevää tukea on parannettava. Muun muassa viime vaalikaudella aloitetun ja tällä vaalikaudella jatkuvan Lape-hankkeen avulla kehitetään lasten ja perheiden palveluita ja kootaan niitä yhden katon alle, jolloin ne ovat paremmin perheiden saavutettavissa.

Lastensuojelun ja erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyvät siis oleellisesti ja ennen kaikkea ennaltaehkäisevät toimet. Niissä ylivoimaisesti tehokkain keino on pitää suomalaisen kasvatusta ja koulutusjärjestelmän sekä taso että laatu kunnossa. Kouluissa kohdataan siis jokainen lapsi ja nuori, ja erityisesti opettajien osuus yhdessä kotien ja vanhempien kanssa on äärimmäisen ratkaiseva.

18.39 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Viitaten edellisessä kohdassa edustaja Alanko-Kahiluodon kommenttiin siitä, että tarkastusvaliokunta on ottanut omaksi hankkeekseen lainsäädäntötyön vaikutusten laadun arvioinnin, niin siinä yhteydessä olemme pohtimassa esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvoston roolia ja sitä, miten nämä arviointineuvoston lausunnot olisivat paremmin vaikuttamassa lainsäädännön laatuun, niin että ne tulisivat siihen vaiheeseen, että lainsäädännössä mahdollisesti olevia virheitä voisi vielä korjata.

Koska olemme tarkastusvaliokunnassa kovasti pohtineet tätä asiaa jo alustavasti, sen takia olen tämän lakiesityksen kohdalla todella iloinen, että sosiaali- ja terveysvaliokunta otti vakavasti lainsäädännön arviointineuvoston lausunnon, jossa todettiin, ettei hallituksen esityksessä ole riittävästi käsitelty uudistuksen vaikutuksia osapuolten oikeudensaanti-mahdollisuuksien, koetun oikeudenmukaisuuden eikä perusoikeuksien näkökulmasta. Viittaan tässä nyt erityisesti esimerkiksi tähän valitusoikeuteen, josta valiokunnan puheenjohtajakin tässä omassa esittelypuheenvuorossaan puhui. Perustuslakivaliokunnalta lausunnon pyytäminen oli erittäin hyvä ja tarpeellinen asia, ja sieltä tulleet kommentit ovat todella tärkeitä.

Erinomaista, että valiokunta teki tämän lausuman tästä asiasta, sillä asian seuraaminen on tällä hetkellä todella välttämätöntä. Meidän on oikeasti mietittävä, tarvitaanko nyt oikeasti isompiakin muutoksia tämän asian suhteen, mutta hyvä tässä vaiheessa näin.

18.41 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kivisaari otti esille nämä kustannukset, ja haluan todeta, että tähän jälkihoitoon on varattu meille ensi vuoden budjettiin, kuntien valtionosuuteen, 12 miljoonaa euroa. Eli tämän hallitusohjelmamme

Pöytäkirja PTK 81/2019 vp

mukaisesti, jos kunnille tulee uusia tehtäviä, niihin laitetaan täysimääräinen valtionosuus, eli tähän on rahoitus kyllä järjestetty.

Sitten ehkä tähän vielä, edustaja Mäkisalo-Ropposen juuri käyttämään puheenvuoroon liittyen, voin todeta sen, että tämä ei ollut helppo asia, kun tämä perustuslakivaliokunnan lausunto tuli aika tavalla myöhäisessä vaiheessa ja me jouduimme aika pikaisesti tutki-
maan sitä yhdessä myös oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijoiden kanssa. Päädyimme sitten mietintöjen pohjalta yhdessä valiokunnassa yksimielisesti siihen, että lienee viisainta ja varminta tässä tapauksessa, että me emme yritä ratkaista pikaisesti sitä, miten tämä kirjoitettaisiin, että tämä valituskynnys niin kuin alentuisi. Varmempi tapa olisi tässä tehdä niin, että ei tarvitse tällä hetkellä tehdä tätä luvan kautta, vaan voi valittaa sitten, kenellä on oikeus valittaa, suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Ajattelen sillä tavalla, että myöskään hallituksen ei pidä sitä tehdä aivan hätiköiden, vaan on yksi mahdollisuus, että se korjaus tehdään, kun uudistetaan kokonaisuudessaan lastensuojelulakia. Mutta se ei ole meidän käsissämme, vaan se on hallituksen käsissä katsoa sitten, mikä on se oikea paikka. Mutta vaatii todella huolellisen harkinnan, miten tämä ratkaistaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 71/2019 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.12.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola